agendum impelleretur, & non differre a decreto Thomistarum, quod non extinguit, sed caussat, & fovet libertatem, nec ad necessario, sed libere agendum impellit. Ad idem pertinet quod ex Thomistis alii dicunt, decretum prædeterminans Calvinisticum, attingere solam substantiam nostrorum actuum, & non curare de modo libertatis: prædefinitiones vero quas docent Thomistæ, ad utrumque se extendere, nec solum substantiam, sed etiam modum libertatis, in nostris actibus efficere.

56 Satis ex jam probatis hoc discrimen Thomistarum inter & Calvini sententiam, velut corollarium consequitur; libertas enim, seu modus libertatis, in Thomistarum sententia, tria includit, unum ex parte intellectus, indifferentiam scilicet objectivam judicii, & duo ex parte voluntatis, nempe immunitatem, tum a coactione, tum a necessaria determinatione ad unum: id est spontaneitatem, & actualem voluntatis indifferentiam, seu potentiam ad oppositum: Ergo idem est dicere; Calvinum errasse in eo quod posuit decretum prædeterminans non servando libertatem, vel decretum non attingens modum libertatis, ac asserere illum esse hæreticum, eo quod actualem voluntatis indifferentiam, seu potentiam ad oppositum, in voluntate prædeterminata negaverit: in quo (ut fatetur Adversarius locis supra relatis) totius Calvinistici erroris summa consistit.

57 Nec vero in hoc est; ut ipse putat, ineptus aliquis verborum circulus: etenim cum a Thomistis quæritur, quid sit actionem ut liberam, seu cum modo libertatis, prædefiniri; respondent facile, esse, voluntatem sic agere, vel sic ad agendum impelli, ut sub divina motione, non solum spontaneitatem, seu immunitatem a coactione, sed etiam actualem indifferentiam, & proximam dissentiendi potentiam retineat & conservet; quod tantum a Calvino Thomistas sejungit, quantum ab errore veritas sejuncta est. Certe tota potius Adversarii argumentatio, inepto quodam verborum circulo & volvitur & revolvitur super hæc duo falsa principia, quæ semper supponit, & nusquam probat. Alterum, Thomistas ad humanorum actuum libertatem, duo tantum requirere nempe indifferentiam judicii, & immunitatem a coactione: alterum vero, Calvinum solam necessitatem consequentiæ, & non consequentis, ex divinorum decretorum efficacia in actus humanos induxisse; quæ duo quantum a veritate distent, jam satis probatum est. Unde non habet magnam vim, & in levissimum fumum resolvitur ejus argumentatio, dum sic discurrit n. 116. *Prædefinitio actuum eliciendorum, stante indifferenti ex parte intellectus propositione objectorum circa quæ illi actus versantur, est prædefinitio actuum ut liberorum, seu cum modo libertatis, juxta Thomistas: Sed prædefinitio Calvini est prædefinitio actuum, stante indifferenti ex parte intellectus propositione objectorum circa quæ illi actus versantur; ille enim nullo unquam loco negavit indifferentem illam objectorum propositionem: Ergo prædefinitio Calvini, est prædefinitio actuum ut liberorum, seu cum modo libertatis, qualem docent Thomistæ.*

58 Huic enim argumento, quod ita a veritate deviat, ut & Major & Minor falsæ sint, dupliciter respondetur. Primo itaque Majorem negant Thomistæ, ea præcisione sumptam, ut prædefinitio quæ nihil aliud, præter propositionem indifferentem objecti affert, sit actuum liberorum prædefinitio, juxta Thomistas; millies enim dictum est, ad prædefinitionem actuum liberorum, seu cum modo libertatis, præter indifferentiam objectivam judicii, ex parte intellectus, actualem indifferentiam, seu absolutam dissentiendi potentiam ex parte voluntatis, juxta Thomistas, requiri. Cum eam igitur Calvinus supra relatus, non solum ut inutilem repudiet, sed etiam ut monstrum detestetur; manifestum est Calvinum Thomistarum actuum liberorum prædefinitionem minime admisisse.

59 Sed præterea Majori propositioni falsæ, etiam Minor propositio, ut recte cohæreant, falsa subjicitur. Negata itaque Majori, iterum Minorem nego. Calvinus enim (ut supra art. 2. ostendimus) negavit in homine moto per gratiam indifferentiam objectivam judicii, & quamvis eam expresse & formaliter non negasset, illam tamen sustulit implicite, virtualiter, & in actu exercito, eo ipso quod docuit, voluntatem a Deo moveri solum spontanee, & non libere, sicut bruta incitantur ad pabulum, vel sicut equus movetur a sessore: sublata enim voluntatis indifferentia, arguitive, & per locum extrinsecum, indifferentia objectiva judicii tollitur; cum repugnet in intellectu esse indifferentiam objectivam judicii; & in voluntate solam spontaneitatem, seu determinationem ad unum per modum naturæ, ut supra ostensum est. An vero non potuerit Calvinus contra rationem errare, qui erravit contra fidem? Duplici errore, ut sæpius diximus, & malus Philosophus, & pejor Hæreticus peccavit. Contra fidem, negando in voluntate libertatis indifferentiam. Contra rationem, dum admittens in intellectu indifferentiam judicii, indifferentiam quæ necessario sequitur in voluntate negavit.

60 Consequitur iterum ex dictis, Calvinum crassa & aperta contradictione semetipsum implicasse, & a principiis positis recessisse, dum docuit lib. 3. Instit. cap. 23. Deum prævidisse lapsum Adami, quia decreto suo sic ordinarat, illumque non modo primi hominis casum prævidisse, sed & arbitrio quoque suo id dispensasse. Qua enim ratione hoc cohæreat cum eo principio quod alias toties statuit, nulla fuisse in statu innocentiæ efficacia decreta? Etenim si nulla pro eo statu decreta efficacia fuerint, non potuit in aliquo decreto casum Adami dispensasse, hoc enim decretum esset efficax. Quod si decreto efficaci Adami lapsum dispensavit: Ergo pro eo statu decreta efficacia sunt. Sane non componeret Calvinus hæc duo principia, licet ad excogitandam concordiam, totius orbis ingenia vocaret. At vero quod negaverit Calvinus pro statu innocentiæ decreta efficacia, notissimum est, & multis ostendit P. Dechamps, novissimus Societatis scriptor, lib. 1. de Hæresi Janseniana, cap. 3. ubi notat Calvinum plus vicies negasse auxilia efficacia (quæ decretorum efficacium executiones sunt) in statu innocentiæ, voluitque (quod Augustini esse putavit) Adamum in eo statu habuisse solum auxilium sine quo non, seu pure sufficiens, subditum ejus libero arbitrio, quantum ad efficaciam & usum: nos autem in statu naturæ lapsæ recipere ex meritis Christi adjutorium quo, sive efficax, quod necessitate voluntatem ad agendum, omnemque ejus indifferentiam ac dissentiendi potentiam absorbet. Immo hoc uno fere argumento, Tridentini decretum quo statuitur hominem prævenienti gratiæ dissentire posse, si velit, oppugnat.

61 Recte igitur P. Lemos (referente Joanne a S. Thom. tom. 1. disp. 20. art. 7.) Cardinali Petronio in Congregatione de auxiliis respondit, quod *Calvinus aliter locutus est de Adam ante peccatum, & aliter de homine post peccatum. De Adam enim ante peccatum dixit habuisse libertatem, nec Deum determinasse quid esset acturus, &c.* Hæc enim est apertissima Calvini doctrina lib. 2. Instit. c. 3. ubi ait: *Voluntatem movet Deus, non qualiter multis seculis traditum est & creditum, ut nostræ postea sit electionis, motioni aut obtemperare aut refragari. Talem fuisse hominis adhuc stantis conditionem concedimus, ut potuerit ad alterutram partem inclinare, sed cum suo exemplo docuerit, quam miserum sit liberum arbitrium, nisi Deus in nobis velit & possit; quid fiet nobis, si ad eum modulum suam gratiam nobis impertitur?* Quare immerito responsionem P. Lemos reprehendit & sugillat P. Annatus §. 2. num. 102. & virum sapientissimum, quem scholasticarum quæstionum nihil latebat, *in doctrina Calvini peregrinum* dicit, utpote *Hominem Hispanum, qui ætatem contriverat in umbra scholarum & pace, sine ullo cum Hæreticis commercio.* Immo certe Jesuita Gallus, inter ipsos Hæreticos degens, & hoc Calvinianæ doctrinæ principium ignorans, Hispano Dominicano cessit, & laudem omnem detectæ hæresis reliquit viro, *qui in umbra Scholarum & pace, sine ullo cum Hæreticis commercio*, hæresis tamen omne venenum detexit.

ARTICULUS V.

Responsio ad testimonia Calvinistarum ab Adversario objecta.

62 QUid non in desperatæ caussæ patrocinium tentavit Adversarius, cælo terraque vocatis copiis in nos insurgens? Infelici glutine Patribus Hæreticos, Orthodoxis molles, rigidosque Calvinistas attexuit, illudque furentis Deæ, cum Poeta, exclamasse dixeris,

Flectere si nequeo superos, Acheronta movebo.

Verum inter extremos æstuantis animi impetus moderatior Juno: ab Jove siquidem initium belli auspicatur, advocatque primo in patrocinium suum cæleste numen; nec nisi subtracto hoc juvamine, interpellat Acherontem. Acheronti primas detulisse videtur Adversarius: nam Molinæum, Amesium, Twissium, similesque ultimæ pravitatis Novatores, & inferni satellites ac ministros supplex sibi pugnæ in Thomistas patronos primo asciscit, nec nisi negato aut evacuato futili hoc auxilio, cælos pulsat, vocatque ultimos desperatæ caussæ protectores, licet invitos, Waldensem, Bellarminum, Perronium, Sotum, viros inclitæ fidei, consummatæque sapientiæ, nulloque jure Hæreticis non dico postponendos, sed nec componendos, maxime a viro Catholico & Religioso.

Objicit ergo primo judicium Petri Molinæi, qui in Anatome Arminianismi, dum explicat quinam sint illi Pontificii, qui suæ, hoc est Calvini doctrinæ, repugnant, eos esse dicit *qui Pelagianismum ita interpolarunt, sicut Arminiani Papismum.* Unde cum Arminiani in materia de gratia & prædestinatione, Molinæ & Jesuitarum doctrinam sequantur, concludit Adversarius: *Quis non videt Papismum, hoc est non Calvinismum, converti cum doctrina Jesuitarum?* subindeque Thomistarum doctrinam adversam, ad non Papismum, seu Calvinismum pertinere.

63 Verum non habet magnum pondus ab Hæretici auctoritate

ritate petita argumentatio: quid enim si respondeam, *nusquam tuto credi iis hominibus, qui Deo credere noluerunt.* Agnoscat hæc verba, & probabit forsitan Adversarius, quæ scripsit disp. 1. cap. 1. libri de scientia media. Sane non posset esse iniquior Catholicorum conditio, quam si Hæreticos, qui fidem omnem & æquitatem abjecerunt, judices haberent.

64 Secundo si hoc Molinæi testimonium vim aliquam habeat, non minus Adversariis quam Thomistis negotium facesset. Nam Arminiani non solum rejiciunt prædefinitiones absolutas, & a prævisione scientiæ mediæ independentes, sed etiam prædestinationem gratuitam, & præscientiam meritorum antecedentem. Ergo si quidquid Arminiani docent in materia de gratia & prædestinatione, ad Papismum pertineat, & oppositum ejus ad Calvinismum, illud etiam consequitur, doctrinam de gratuita prædestinatorum electione, ad non Papismum, seu ad Calvinismum pertinere: quod quam temerarium esset asserere, facile Adversarius advertet ex his quæ de prædestinatione gratuita Bellarminus dixit lib. 2. de gratia & libero arbitrio cap. 11. *Hæc*, inquit, *sententia, non quorumvis Doctorum opinio, sed fides Ecclesiæ Catholicæ dici debet.* Tum etiam, quia ipsemet Adversarius supra pagina 512. editionis Tolosanæ, Scripturis, Augustino, & aliis probatioribus Theologis, hanc sententiam conformiorem esse fatetur. Tum denique, quia Suarez, Bellarminus, Toletus, Ruizius, Salmeronius, Maldonatus, aliique celebriores Societatis Theologi, ei adhærent. Unde si illa ad non Papismum, seu Calvinismum pertineret, sequeretur Doctrinam Societatis, cum non Papismo, seu Calvinismo converti.

65 Tertio, ut verissimam solutionem subjungam, dupliciter potest aliqua sententia dici pertinere ad Papismum. Primo quia a Summo Pontifice, tamquam de fide certa sancita ac definita est. Secundo, quia ab illo & Romana Ecclesia toleratur, aut permittitur. Si Papismus primo modo sumatur, neutra opinio vel affirmans vel negans scientiam mediam, aut prædefinitiones absolutas & efficaces potest dici ad Papismum pertinere, cum neutram tamquam de fide tenendam, Romanus Pontifex definierit. Si vero Papismus secundo modo sumatur, utraque sententia & affirmans & negans, ad Papismum pertinet, quia Summus Pontifex utramque approbat, & permittit, ac disputationi Theologorum relinquit. Dicimus igitur, etiam salva Adversariorum pace, Papismum totum intra Jesuitarum Scolam minime concludi, sed etiam ad Papismum pertinere, seu ab Ecclesia Romana, Pontificibusque, D. Thomæ & Thomistarum doctrinam probari; neque Arminianos dumtaxat, quibus jam novus Molinistarum titulus accessit, sed & Thomistas, & quotquot Catholici sunt, Calvino repugnare.

66 Sed demum, si quid auctoritati tribuendum est perditæ fidei homini, & hæretico, Virum Religiosum, integræque fidei oppono, ut constet Arminianos, non Papismum interpolasse, ut falso Molinæus scripsit, sed Semipelagianismum restituisse. Testem adduco Patrem Franciscum a Sancto Augustino Macedo, Franciscanum Observantem, Magistrum Artium, & Sacræ Theologiæ Professorem, necnon Serenissimi Lusitaniæ Regis Historiographum Latinum: hic enim in libro cui titulus est, *Mens divinitus inspirata Sanctissimo Patri Domino nostro Innocentio X. super quinque propositiones Jansenii*, quem Londini edidit inter ipsos, ut ait, tum rigidos Calvinistas, tum Arminianos, & Socinianos degens, quæst. unica artic. 1. testatur Arminianos, & Socinianos, in materia de gratia & prædestinatione, Semipelagianos, esse: *Arminiani* (inquit) *& Sociniani, qui quod* SEMIPELAGIANI SUNT, *plures damnari volebant Jansenii propositiones:* Et artic. 5. circa quartam propositionem Jansenii, distinguit inter Semipelagianos puros & mixtos, & docet quod primi semen fidei & bonæ voluntatis in nuda natura ex integro ponebant; alii vero naturæ gratiam adjungebant, sed eam talem esse dicebant ut subjecta arbitrio, ab ea penderet; idque probat pluribus argumentis, quorum quartum sumitur *ab eorum* (inquit) *exemplo, qui hodie Semipelagianismum profitentur, partimque cum Pelagianis in nudis naturæ actibus (cujusmodi sunt Sociniani) partim in natura adjuta sola communi & indifferenti gratia (quales sunt Arminiani) initium meriti ponunt, ac utrique suam iisdem rationibus tuentur sententiam, quibus olim Semipelagiani mixti & puri tuebantur . . . . Doceant ergo nos* NOVI SEMIPELAGIANI, *quid de antiquis illis sentiendum sit.* Et infra: *Cum duo sint errores extremi circa gratiam, unus qui eam necessitantem & irresistibilem, ut ajunt, facit in quo est Lutherus, & Calvinus, & Asseclæ, qui Manichaismum invexerunt; Alter qui eam facit pedissequam, & servam voluntatis (vertibilem appellant) qui est Socini, Arminii, & Remonstrantium, a quibus est* SEMIPELAGIANISMUS RESTITUTUS.

67 Patet ergo ex hujus Auctoris testimonio, cui fidem adhibere æquissimum est, utpote viro religioso, & docto, inter Thomistas & Jesuitas constituto, ac neutrius

partibus, ut inquit, astricto, & qui Jansenii doctrinæ minime adhæreat, sed eam toto hoc libro impugnet. Patet, inquam, Arminianos, non Papismum (ut ait Molinæus) sed Semipelagianismum interpolasse, eosque, *Leopardos, & Pelagi-Calvinistas*, posse merito nuncupari. Unde mirum est, tantopere Adversarium & sibi & suæ Scholæ gratulari, quod defensoribus scientiæ mediæ novi illi Semipelagiani sese adjunxerint, & degeneres illæ vespæ, apum examinibus se ultro miscuerint. Meminisse debuerat eorum quæ scripserat disput. 1. cap. 1. libri citati: *Cum in omni fœderum genere, fides Hæreticorum merito suspicanda sit, neque unquam tuto credatur iis hominibus qui Deo credere noluerunt; in hoc certo bello Theologorum adeo sunt periculosa eorum auxilia, nihil ut metuendum sit magis, quam ne cum illis, vel caussæ communione, vel armorum societate conjunctus esse videare.*

68 Objicit secundo Adversarius: Amesium Calvinismi conscium, ac professorem, fateri verissimam esse Alvaris sententiam, qua homo ita liber esse defenditur, ut dissentiendi tantum potentia stare dicatur cum auxilio quo ad consentiendum movetur, ex eoque validissimam, ut putat, argumentationem, qua Thomistas impetat, conficit. Sic igitur arguit: *Calvinus & Calvinistæ rigidi, in modo libertatis quam servat liberum arbitrium, motum & excitatum divina gratia, dissentiunt a Tridentino: Amesius est Calvinista rigidus, in hac controversia de gratia & libero arbitrio, & adhæret Calvino: Ergo Amesius in prædicto libertatis modo dissentit a Tridentino. Minor* (subdit Adversarius) *tantum egere videtur probatione, sed revera non eget, scripsit enim Amesius post schisma Arminianorum, qui a Calvino recesserunt in hac controversia, & ita scripsit, ut eos impugnet, nec quidquam occurrit in ejus scriptis; unde colligi possit displicuisse illi Calvini sententiam.*

Iterum vero ita ratiocinari licet. Modus ille libertatis, quem admittit Amesius tamquam verissimum, pertinere videtur ad Calvinismum, & consequenter non esse ad mentem Tridentini, ut probatum est; Modus ille quem admittit, ut ipse quidem fatetur, est acceptus a Didaco Alvarez: Ergo ipsius judicio, modus Didaci Alvarez pertinere videtur ad Calvinismum, & consequenter non esse ad mentem Tridentini.

69 Miror hic Adversarii artem, qui hoc quod potissimum probandum erat, cum efficax probatio deesset, ita certum supposuit, & ita velut in transitu libavit, ut nec etiam probatione egere dixerit, Amesium in materia de gratia & libertate, rigidiorem fuisse Calvinistam. Ego contra Amesium, hac in parte, a Calvino defecisse contendo, & plura in ejus scriptis reperiri, quæ manifestissime convincant, & Calvini, & rigidiorum Calvinistarum ipsi displicuisse sententiam. Etenim, ut jam & multis & sæpius probatum est, hæc præcipua sunt in materia de gratia & libertate, Calvinisticæ doctrinæ capita, ut facile etiam mecum Adversarius consentiet.

Sola spontaneitate, seu immunitate a coactione, libertatem perfici.

Omnem gratiam, quæ homini in statu naturæ lapsæ tribuitur, esse irresistibilem.

Gratia efficaci libertatem penitus destrui.

Eos qui per talem gratiam ad bonum supernaturale non moventur, carere omni ad actus supernaturales eliciendos potentia.

In salutis negotio voluntatem humanam Deo non cooperari.

70 Hæc vero indubitata Calvini principia ita expresse Amesius rejicit Tomo 4. Bellarmini enervati, ut ad convincendum, hominem solum qui oculos habeat, desiderare debeam.

In primis enim lib. 4. cap. 1. num. 2. hanc positionem seu Thesim Bellarmini approbat: *Ad arbitrium liberum constituendum, omnino requiritur libertas a necessitate, neque sufficit libertas a coactione.* Et subdit: *Per calumniam tribuitur nostris, quod libertatem statuant a coactione tantum; supponunt enim semper qui illa phrasi utuntur, libertatem voluntatis a necessitate naturalis determinationis ad unum.* Et infra: *Nos concedimus liberum arbitrium, quando agit, liberum esse ab omni necessitate.* Et cap. 3. num. 3. *Non negamus voluntatem habere dominium sui actus, sed dominium illud subjectum & subordinatum esse dicimus primo & absoluto dominio Dei.*

71 Secundo idem Amesius lib. 3. cap. 2. num. 1. agnoscit in statu naturæ lapsæ gratiam interiorem, cui de facto resistitur, & potentiam aut facultatem faciendi bonum supernaturale, in his qui actu per gratiam efficacem non moventur. Ait enim: *Apud nos, non omnes illi qui a Deo moventur, necessario bene agunt; novimus enim multos tam externe, quam interne moveri ad bene agendum, qui tamen motionibus illis resistunt.* Additque ibidem: *Apud nos etiam qui non moventur ad hoc aut illud bonum, sæpe tamen potentiam aut facultatem habent faciendi bonum quod non faciunt.*

72 Tertio ibidem cap. 3. n. 4. docet libertatem non tolli,

sed

sed perfici per gratiam efficacem, probatque ibidem doctrinam Alvarez disput. 18. dicentis: *Per efficaciam præoperantis gratiæ non destruitur, sed potius roboratur & perficitur nostri arbitrii libertas. Prædeterminat Deus voluntatem ad alteram partem, non ex necessitate, sed juxta propriam naturam ipsius voluntatis, efficit ut voluntas libere, sed infallibiliter semetipsam determinet ad alteram partem.* Et lib. 4. cap. 3. *libertatem non tolli dicimus per gratiam, sed perfici.*

73 Quarto, item Amesius lib. 4. c. 3. num. 6. ab illo errore Calvini & rigidiorum Calvinistarum, quo asserunt voluntatem in negotio salutis libere Deo non cooperari, manifeste recedit: docet enim quod *Deus facit bona nostra opera, ut caussa simpliciter principalis; homo ut caussa subordinata, & subdita virtuti & gratiæ Dei.*

74 Denique, sensum compositum & divisum intelligit & explicat eodem plane modo quo Thomistæ, non vero sicut rigidi Calvinistæ, ut videri potest lib. 4. cap. 3. num. 1. & 8.

75 Nullum ergo superesse dubium potest, Amesio displicuisse Calvini & rigidiorum Calvinistarum in materia de gratia & libertate doctrinam, illumque felicius a Calvino recessisse, quam Arminium: iste enim ita Calvinismum deseruit, ut Semipelagianismum interpolarit, ut supra ostensum est: ille vero a Calviniana, ad Augustinianam & Thomisticam de gratia efficaci doctrinam transivit, ut ex locis jam inductis patet. Unde in forma ad primum Adversarii argumentum, ita breviter, & unico verbo respondeo, concessa Majori, distinguendo Minorem. Amesius est Calvinista rigidus, & adhæret Calvino, in materia de gratia & libero arbitrio, nego Minorem. In aliis quæstionibus & controversiis, transeat Minor, & nego Consequentiam.

76 Ad secundum, nego Majorem, nam tantum abest quod modus ille libertatis quem ex Alvarez docet Amesius (quo nimirum voluntas ita sequitur Deum moventem, ut sequi non possit; seu quo potentia ad non operandum, stat simul in eodem subjecto cum gratia & auxilio quod ad operandum requiritur) pertineat ad Calvinismum, & menti Tridentini repugnet: quin potius contendo, illum esse Catholicum & Orthodoxum, ac menti Tridentini consonum. Nec potest Adversarius id negare, nisi seipsum abneget, sibique apertissime contradicat: ita enim lib. 4. contra Bajanos cap. 8. §. 7. num. 4. *Lutherus & Calvinus, & eorum sequaces, ideo sunt hæretici, quia non admittunt liberum arbitrium, quale postulat Tridentinum, nempe quod excitatum a Deo per gratiam efficacem, possit nihilominus dissentire.* Et infra: *Consequens ergo est, ut dicamus proximam dissentiendi potentiam, & a Tridentino sancitam, & ab hæreticis hæretice negatam.* Idem asserit in responsione ad 17. litteram Montaltii, his verbis, quæ supra art. 1. retulimus: *Catholici Doctores inter se consentiunt, gratiam per se efficacem ita regere voluntatem, ut vim & potestatem resistendi ei non adimat; ita ut hæc duo inter se componantur, gratia in voluntate, & in eadem voluntate sub gratia constituta, sufficiens non consentiendi potestas, nec dubitant quin hic sit verus Concilii Tridentini sensus, in istis verbis, potest dissentire, si velit.* Qua ergo fide, qua sinceritate hic asserit, libertatis modum quem Amesius accepit ab Alvarez (quo scilicet voluntas ita sequitur Deum moventem, ut sequi non possit) pertinere ad Calvinismum, & Tridentino repugnare: Certe ad illum verba illa Prosperi ad Collatorem, merito dirigere possumus. *Quoquoversum te conferas, a temetipso & vinciris & vinceris.*

77 Objicit tertio: Twissius in libro quem adversus scientiam mediam edidit, ait suam sententiam de gratia & libero arbitrio ruere, si doctrina de scientia media, sarta tectaque conservetur, illa vero profligata, inconcussam perstare: Sed Twissius loquitur tunc ut Calvini Discipulus; & quidem Magistro suo impense addictus, inquit disput. 1. cap. 1. n. 5. Ergo Calvini sententia ruit, si doctrina de scientia media sarta tectaque conservetur, & inconcussa stat, si illa profligetur, & tollatur de medio. Adeo sibi ea ratiocinatione gratulatur Pater Annatus, ut ibid. n. 12. dicat *quod hæc digna est quæ imprimatur in Academiarum omnium frontibus persuasio profligata scientia media, Calvini sententiam de gratia & libero arbitrio inconcussam perstare.*

78 At hæc facile difflantur, negando Minorem, quo scilicet Twissius ibi loquatur ut Calvini Discipulus, & Magistro suo impense addictus: Tum quia toto illo libro vix meminit Calvini; Tum etiam, quia Twissius, sicut & Amesius, a Calvino & rigidioribus Calvinistis, in materia de gratia & libero arbitrio recessit, nostræ enim libertatis concordiam, cum auxilio gratiæ, cum scientia divina, & decretis efficacibus, toto illo opere repetit ab omnipotentissima virtute, qua Deus res facit, eo quo placet modo, libere, necessario, aut contingenter: Calvinus vero, & rigidi Calvinistæ, ejusmodi concordiam non curant, immo docent decreta & auxilia divina, ratione suæ efficaciæ, omnem voluntatis indifferentiam, ac dissentiendi potentiam consummare, ut supra ostendimus.

79 Addo quod Twissius ibidem, non tam Calvini, quam Scoti Discipulum se profitetur, aitque Scoti subtilitatem sibi placere, & hac de scientia Dei tractatione, D. Thomæ anteponere, eumque velut ducem & magistrum sequi; unde si quæ ex Twissii consortio noxa timeatur, in Scotum & ejus Discipulos, potius quam in Thomistas censura est. Quæ omnia Adversarius mira arte & calliditate dissimulavit, ut in Thomistas vehementius invehi posset.

80 Sed quidquid sit de mente & doctrina Twissii, dico sententiam negantem scientiam mediam, magis repugnare errori Calvini, magisque esse idoneam ad illum confutandum, quam sententiam affirmantem, & admittentem in Deo scientiam mediam, quod hoc syllogismo evinco. Illa sententia quæ negat & destruit principium, in quo tota Calvini de gratia & libero arbitrio hæresis fundatur, magis repugnat errori Calvini, magisque idonea est ad illum confutandum, quam quæ tale principium admittit, statuit, & confirmat: At sententia negans scientiam mediam, præcipuum Calviniani erroris principium & fundamentum negat, convellit, ac destruit: e contra vero sententia affirmans, illud concedit, statuit, & confirmat: Ergo sententia negans scientiam mediam, magis repugnat errori Calvini, magisque apta & idonea est ad illum confutandum & evertendum, quam sententia affirmans, & admittens in Deo talem scientiam. Major videtur manifesta, Minor vero in qua est difficultas, sic ostenditur. Primum Lutheranæ & Calvinianæ hæresis principium, illud est: *Arbitrii nostri libertas, cum decretis & auxiliis ex se & ab intrinseco efficacibus stare non potest*: Ex hoc enim principio tam Lutherus quam Calvinus suam hæresim de libertatis excidio deduxerunt; sic enim discurrebant. Secundum Scripturam, & SS. Patres, præsertim Augustinum, datur gratia ex se & ab intrinseco efficax, liberum hominis arbitrium præveniens, & ad volendum ac operandum prædeterminans voluntatem: *Neque enim* (inquit Calvinus lib. 2. instit. cap. 3.) *secus accipi sententia Christi potest, omnis qui audivit a Patre & didicit, venit ad me, quam ut efficacem a seipsa Dei gratiam doceat, quemadmodum & Augustinus ostendit.* Ergo libertatis indifferentia nulla est, & sola spontaneitas, seu immunitas a coactione, in voluntate mota & excitata divino auxilio relinquitur. Unde ibidem subdit: *Medium quem Sophistæ imaginantur motum, cui obsequi, vel quem repellere liberum sit, aperte excludi videmus, ubi asseritur efficax ad perseverandum constantia.* Impegit in eumdem scopulum Lutherus, & ex eodem principio totam de libertatis excidio doctrinam deduxit. Sic enim in libro de servo arbitrio, post medium, & eversæ mentis Philosophus, & perfrictæ frontis hæreticus, perverse discurrit: *Gratia* (inquit) *prædicatur: Ergo liberum arbitrium tollitur. Auxilium gratiæ commendatur: Ergo liberum arbitrium destruitur.* Et iterum: *Quotquot sunt loca in Scripturis divinis, quæ meminerunt auxilii, tot sunt quæ tollunt liberum arbitrium.* Tamdemque sic concludit: *Hæc est sane collectio & rata consequentia, quam nec inferorum portæ subvertent.* Constat igitur Calvinum & Lutherum, suos ex eo principio errores deduxisse, atque hoc primum fundamentum jecisse: *Arbitrii nostri libertas, cum decretis & auxiliis ex se & ab intrinseco efficacibus stare non potest.* Atqui hoc etiam principium scientiæ mediæ defensores admittunt, objiciuntque toties Thomistis, nulla ratione cum iis decretis & auxiliis ab intrinseco efficacibus, posse libertatem conciliari, sed eam efficaciam, esse & libertatis humanæ ruinam, ipsique ultimum vulnus inflictum: e contra vero Thomistæ, principium illud, ut falsum, & erroneum rejiciunt, & recte conciliari putant eam efficaciam gratiæ cum libertate indifferentiæ; immo divinæ voluntatis efficaciam, primam totius libertatis & contingentiæ radicem agnoscunt; siquidem ut profunde Angelicus Præceptor 1. parte quæst. 19. art. 8. ad 2. discurrit: *Ex hoc ipso quod nihil voluntati divinæ resistit, sequitur, quod non solum fiant ea quæ Deus vult fieri, sed quod fiant contingenter vel necessario quæ fieri vult.* Igitur sicut qui fundamentum alicujus domus evertit, vel radicem arboris evellit, statim totam domum, & arborem destruit; Ita quoque Thomistæ, perversum illud Lutheranæ & Calvinianæ hæresis fundamentum evertentes, & ad radicem hujus arboris securim adhibentes, hunc errorem radicitus tollunt, & funditus evertunt. Unde nobis illud Adversarii potiori jure usurpare licet: *Hæc digna est quæ imprimatur in Academiarum omnium frontibus persuasio, profligata doctrina Thomistica, Lutheri & Calvini sententiam de gratia & libero arbitrio inconcussam perstare.*

81 Objicit quarto Adversarius testimonium Theophili Bracheti, vulgo Milleterii, qui in libro quem inscripsit, *Christianæ concordiæ inter Catholicos & Evangelicos instituendæ consilium*, dum tractat de prædestinatione, deque fidei per Christi gratiam dono, discrepantes Auctorum sententias, in hunc modum repræsentat: *Singularem nec eam communem internæ vim, apud eos qui convertuntur a Deo adhibitam, astruunt nonnulli ex Catholicis, cum Evangelicorum plerisque, qui ab Ecclesia Romana secessionem passi sunt. Quamquam hac quidem in parte, Sedis Romanæ sententia prisca, necdam immutata, Beati Augustini definitiones amplexa, singularis gratiæ defensionem retinere videatur. Communem vero paremque gratiam cum iis communicari, apud quos dispar interdum sequitur eventus, contendunt plerique omnes Catholici, & Evangelicorum jam non pauci, partim ex iis qui in Germania Lutherum Magistrum deserentes, ad communem Catholicorum sententiam redierunt: partim ex iis qui in Belgio, Arminium Doctorem sequuti, Remonstrantes dicti, eidem sententiæ adstipulantur, eamque tuentur mordicus. In quibus verbis* (subdit Adversarius) *non est difficile conjicere, qui sint nonnulli illi Catholici, qui singularem illam gratiam cum Calvinistis rigidioribus asserunt, significat enim Thomistas &c.*

82 Respondeo Auctorem illum hæc scripsisse, dum adhuc caligine involutus esset, nec satis Catholicorum calleret sententias: necdum enim noverat, præter Dominicanos omnes Patres excalceatos Carmelitas, & a Mercede Redemptorum Academias Lovaniensem & Duacensem, ex Clericis Regularibus, Patres Oratorii, Barnabitas, Patres doctrinæ Christianæ, aliosque plures, Augustianos esse, & gratiæ per se efficacis defensores acerrimos. Ignorabat etiam, Arminianos, & Socinianos, ita a Luthero & Calvino recessisse, ut ad Pelagium & Faustum Regiensem accesserint, & Semipelagianismum interpolarint, ut supra ex Francisco a S. Augustino Macedo demonstravimus. Illud magis videtur ex caligine profectum, quod Concilii Tridentini emendationem tentaverint, quasi ejus decretum cum gratia Augustiniana non admodum consentiat, & verba ista, *per voluntariam receptionem gratiæ & donorum*, sicut & ista, *juxta cujusque dispositionem & cooperationem*, ex Tridentini canonibus & decretis delenda dixerit. Sed quid hæc ad Thomistas? Quis illorum negat, hominem voluntarie gratiam, & alia Spiritus Sancti dona recipere, atque ad illa se disponere, eique cooperari? Si quid in Milleterio dignum laude sit, illud est, quod gratiæ efficacis Augustinianæ, seclusa scientia media, semper fuerit vindex acerrimus, quod ab eodem, sui ipsius teste locupletissimo, in colloquiis familiaribus apud Fontem Bellaquensem habitis, ipse sæpius accepi. Nec ipsum adhuc in caligine positum latere potuit Augustini mens, sed verbis illis supra relatis, aperte indicavit, *Sedis Romanæ sententiam priscam, necdum immutatam, B. Augustini definitiones amplexam, singularis gratiæ defensionem retinere.*

83 Antequam hunc articulum concludam, ut argumentum quod ex Arminianorum accessu ad defensores scientiæ mediæ, & Twissii ac Amesii cum Thomistis consensu, in rejicienda scientia media, & gratia per se efficaci amplectenda, sæpe repetit & inculcat Adversarius, confringatur & convellatur penitus, placet hic subnectere, & transcribere egregium P. Baronii discursum, quem habet libro sæpe a me citato & laudato, de libertate humana & gratia divina disp. 2. sect. 3. art. 1. §. 1. *Certum est* (inquit) *Calvinistarum sectam in tres, Gomaristarum, Arminiensium, & Dordrethani Conciliabuli divisam Sectas, primam & postremam ad caussæ suæ præsidium Thomistas; Arminiensium alteram, scientiæ mediæ patronos advocare. Quos vero ex his Calvinismi assertoribus, putat Adversarius ab Ecclesiæ Catholicæ sensu longius abesse? Non dubito quin Gomaristas cum Dordrethanis, in Arminiensium gratiam pronuntiet. Sed quis non videat, judicium istud non carere gravi & justa, gratiæ & odii suspicione, quod Gomaristæ cum Dordrethanis in Thomistas proniores, ad decreta confugiant? Arminienses decretis infensi, uno scientiæ Mediæ præsidio se tutentur?*

84 *Quid ad ista dicent Catholici, a partium studio remotiores? Eodem loco reponent Arminienses cum Gomaristis; & inde, vel nihil mali Thomistis creari, ex Dordrethanorum in illos inclinatione, vel par periculum & damnum asciscì dicent Recentioribus, ex Arminiensium in illos studio & affectu. Quare vel deferenda est hæc in Thomistas accusatio, ex Gomaristarum consensu, ficto aut vero, vel subeunda est similis ex Arminiensium in illos consensione.*

85 *Nodum istum exolvi velim, salva æquitate, neque ex præjudiciis propriæ sententiæ; Arminienses Catholicos pronunciari, qui sibi concordes sunt, nec damnari Gomaristas quasi hæreticos, quod ad Thomistarum videatur partes accedere. Si contendas ita pronuntiandum, quod Twissius, Molinæus, Amesius, ex Thomistis arripiant argumenta in Adversarios, ego huic judicio intercedam, aut diversum feram, quod Jacobus Arminius, & illius asseclæ Perchinsius, Arnoldus, Vossius, Grotius, Molinam laudent, Pennotum diu noctuque legant, Suarem sibi in Magistrum & Patronum asciscant, quod scientia media sit illis loco clypei & teli, qua Adversarios appellant & lacessant. Si dicas Arminienses non longe esse a regno Dei, & inde putes tua sensa commendari, quod minus ab illis factio Arminiensis abhorreat; idem de Gomaristarum in Thomistas propensione, præjudicium pro nostra sententia arripiam. Igitur hic æquo Marte æternum certabimus, nisi aliunde probes Arminienses Calvinistas, æquitate caussæ adversariis esse superiores. Sed hoc non evinces, nisi adjungas vos longius quam Thomistas ab errore abesse; quod unum nostræ controversiæ caput est, hactenus non probatum, neque illa consensione hæreticorum unquam evincendum. Nonne præstaret hic votum pacis præferre, quam æternæ discordiæ semina serere & fovere? Per me non stabit, quin perpetuam pacem ineamus, in commune Ecclesiæ Catholicæ bonum, cum aliqua caussæ nostræ noxa, compensandæ utilitate religionis. Ergo sane nihil dubito polliceri, meo, omniumque Thomistarum nomine, Arminienses pro Catholicis nos habituros, si aliis erroribus abdicatis, ad Ecclesiam redeant, quamvis ad partes Molinæ de gratia, prædestinatione, & libero arbitrio accedant. Sed a vobis exigo simile studium pacis, nec vobis hæretici sint Amesius, & Molinæus, quamdiu de gratia, prædestinatione, & libero arbitrio, cum D. Thoma, Alvaresio, aliisque Thomistis, idem loqui & sentire visi fuerint, neque hoc nomine, si ceteros errores ejurent, ab Ecclesia exclusos velitis. Has utrinque conditiones pacis acceptas habeamus, nec nimio præjudicatarum opinionum amore, incendium, quo a multis annis flagrat Ecclesia Catholica, moremur extinguere, vel augeamus. Per me non stabit, quin a mutuis accusationibus, in Religionis Catholicæ perniciem, & Hæreticorum scandalum, abstineamus; nec Arminienses nos depellemus, quod scientia media putent iter sibi munire ad avitam Ecclesiæ fidem, dummodo vos eodem animo excipiatis Gomaristas, & Dordrethanos, si a suis erroribus patiantur decretis Scholæ Thomisticæ, sed ad fidem Catholicam trahi. Certe a nullis tam æquum pacis ineundæ medium rejici potest, nisi ab iis, apud quos præjudicatarum opinionum amor, adversus antiquæ traditionis, & tranquillitatis Ecclesiæ studium invalescit.*

ARTICULUS VI.

Quæ ex Catholicorum testimoniis Adversarius objicit, breviter diluuntur.

86 Validius argumentum objici Thomistis videtur, ab iis Auctoribus petitum, quorum pietas & religio recusare auctoritatem vetat. Objicit itaque in primis adversarius, quod antequam nasceretur Calvinus, Thomas Waldensis, Carmelitarum in Anglia Provincialis, tom. 1. doctrinalis fidei, querebatur magnos aliquos viros periculose philosophari in admittenda necessitate agendi, quæ foret extra hominis potestatem, & penes Deum: hi autem qui alii esse possent, præter Thomistas, e quorum Schola circa illa tempora prodiit Bravardinus, is cujus doctrinam tantopere ac tam sæpe laudat Twissius, sicuti jam tunc nasciturìs faveret Calvinistis?

87 Admodum etiam scire cupit Adversarius, quinam illi sint quos indigitat Dominicus Soto, dum dicit l. 1. de natura & gratia, c. 15. *Quin etiam sunt inter Catholicos, quos viva voce dogma hoc asserentes, nobisque reclamantibus, defensantes audivimus: puta quod Deus quadam nos vi ac necessitate ad se pertrahat: ita ut in nostra conversione mere habeamus, non passive, & receptive, de quo idcirco Sacrosancta Synodus sess. 6. Nimirum* (subdit P. Annatus) *iidem erant sine dubio quorum meminit idem Soto capite sequenti, dum dicit: Sunt ergo inter Scholasticos, qui docent, posito concursu Dei, non esse utrumque in potestate voluntatis agere & non agere: ob idque secundo ajunt, hujusmodi concursu non connumerari inter requisita ad agendum: immo dicunt, ut sua utamur voce, concomitari actionem ipsam. Horum autem duorum, vel utrumque, nunquam intellexi, vel neutrum umquam credam. Quid autem crederet, explicuerat paulo ante, his verbis: In adultis reddenda est proxima caussa, cur cum duos æque sit Deus paratissimus convertere, præsentissimaque utrumque misericordia aspiret, hunc trahat, illum non trahat: quæ revera reddi non potest, nisi quod alter præbet assensum, & cooperatur, alter vero minime.*

Hoc testimonium viri primarios inter Thomistas clarissimi, facit ut adversarius credat, amore veritatis magis quam partium, scripsisse Bellarminum id quod legitur lib. 1. de gratia & libero arbitrio cap. 12. nempe quod sententia quæ docet gratiam efficacem esse qualitatem Dei physicam, quæ determinat voluntatem ad volendum & eligendum bonum, videtur aut esse omnino eadem cum errore Calvini & Lutheri, aut parum ab illis differre.

89 Idem sensisse Cardinalem Petronium probat ex Auctore Galliæ purpuratæ, qui refert ipsum Clementi VIII. ad partes Dominicanorum inclinanti, pro physica gratiæ motione, significasse se impetraturum ab omnibus Europæ Sectariis, ut huic determinationi subscriberent.

90 Denique inter ipsos quoque D. Thomæ discipulos, nonnullam esse hujus cum Calvinistis concordiæ suspicionem, probat ex Campanella, qui in illo de prædestinatione & reprobatione, testatur plerosque ex Calvinistis gloriari de consensu cum Thomistis, in materia de gratia & prædestinatione, & ex Joanne Gonzalez, & Joanne Vincentio, qui a communi Thomistarum sententia recesserunt, ne Calvinismi notam, vel suspicionem incurrerent.

Hæc omnia P. Annatus objicit, quæ veluti agmine facto opponere placuit, ut majores vires habeant. Hæc tamen non multum urgent, neque insudandum erit, ut solvantur.

91 Ad primum igitur respondeo Thomam Waldensem, magnum

magnum suæ patriæ, & familiæ Carmelitanæ ornamentum, præsato libro doctrinalis fidei, disputare contra Wicleffum, qui jam Calvino præludebat, licebatque Dei præscientia tolli liberum arbitrium, & omnia necessario, necessitate absoluta, contingere: unde ibidem conqueritur, magnos aliquos viros hujc erroi favere, eo quod illi etiam ex divino decreto necessitatem quamdam absolutam & præcedentem in actus humanos inveherent. Sed quid hæc ad Thomistas? An forte eamdem necessitatem ex divinæ voluntatis & motionis efficacia in actus nostros derivari existimant? Sæpius diximus, esse omnium Thomistarum sententiam, divina decreta & auxilia, ita esse efficacia, ut tamen actualem voluntatis indifferentiam, seu absolutam dissentiendi potentiam, a voluntate non auferant. Et certe nusquam existimasse Waldensem, Thomistas sua de gratia efficaci sententia, favere Wicleffo, & necessitatem absolutam & præcedentem in actus humanos invehere, omnino convincit, quod etiam ille in libro de Sacramentalibus c. 7. 8. & 9. gratiam per se efficacem, voluntati dominantem, & velle ac operari in nobis operantem, cum Augustino agnoscat, illudque Augustini de correptione & gratia in principio sæpius repetat: *Non se itaque fallant qui dicunt, ut quid nobis prædicatur atque præcipitur ut declinemus a malo, & faciamus bonum, si hoc non agimus; sed id velle & operari Deus operatur in nobis? sed potius intelligant, si filii Dei sunt, spiritu Dei se agi, ut quod agendum est agant. Agantur enim ut agant, non ut ipsi nihil agant.*

92 Sed hic adversarium sui meminisse vellem, dum innuit, Thomam Waldensem, cum permagnos illos viros, quos periculose philosophari scribit, in admittenda necessitate agendi, quæ foret extra hominis potestatem, & penes Deum, intelligere physicæ prædeterminationis, & absolutarum prædefinitionum assertores. Qui enim fieri potest, ut prædefinitiones, quales admittuntur a Thomistis, *ante triginta annos sint inter Scholasticos inauditæ*, ut ait Molina 1. p. q. 14. art. 13. disp. 18. art. 2. & quod Dominicus Bannez primus fuerit physicæ prædeterminationis inventor, ut Theophylus Raynaudus, aliique ex Societate caussantur; si jam tempore Martini V. & Concilii Constantiensis, quo Waldensis contra Wicleffum scribebat, id est centum quinquaginta tribus annis, ante evulgata Bannez opera, in quibus decreta & auxilia efficacia & prædeterminantia statuit, Waldensis ipse permagnos aliquos viros prædeterminationem docentes audiverit; Sane ut id conciliet Adversarius, hoc unum superest, ut dicat Waldensem hac in parte prophetasse, & prævidisse Dominicum Bannez, & post centum quinquaginta tres annos futurum, audivisse. Nam Thomas Waldensis, ex Possevino, obiit anno 1430. Bannez vero edidit Commentaria sua in primam partem anno 1583. id est, centum quinquaginta tribus annis post ejus mortem. Alterum igitur ab Adversario concedendum est, vel doctrinam de divinis prædefinitionibus, & physica prædeterminatione, antiquissimam esse, & a ducentis triginta sex annis floruisse, atque a magnis & doctis viris eo tempore fuisse propugnatam, non vero a Bannez anno 1583. excogitatam, aut magnos illos viros, de quibus Waldensis Tomo primo Doctrinalis fidei conqueritur, non esse divinarum prædefinitionum, seu physicæ prædeterminationis assertores, ut innuit hic adversarius. Quid horum eleturus sit plane non video, ut illud Susannæ locus sit usurpandi, *Angustiæ sunt undique.*

93 Atque hic etiam est quod Adversarii fidem & sincerum animum, neque dolo pugnantem, Thomistæ desiderent, Paragrapho 2. num. 100. innuit, Bravardinum, Cantuariensem Archiepiscopum, fuisse ex Schola Thomistarum, & tamen in libro quem nuper idiomate Gallico scripsit, & cui hunc titulum præfixit, *la conduite de l'Eglise*, part. 2. cap. 4. pag. 148. deridet ac fugillat Antoninum Arnaldum, quod Bravardinum inter Thomistas numaverit. Verba ejus hæc sunt: *Cum Dominus Arnaldus spem fecisset exponendi nobis Thomistas omnes, nullo excepto, idem cum eo sentientes, emeritos dumtaxat milites, in Thomistas larvatos exhibet. At quo quæsivit Bravardinum, ponendum in capite omnium Thomistarum? Et quomodo id, si astringeretur, probaret? nisi forte (quæ valde violenta videtur conjectura) suaderet Bravardinum Thomistam, quod Avenioni factus Episcopus, voluerit in Cordigerorum Ecclesia consecrari?*

„ Le sieur Arnaud nous ayant fait esperer, qu'il feroit „ monstre de tous les Thomistes qui sont de son avis, *nullo „ excepto*, ne nous fait voir que des Passe-volans travestis „ en Thomistes. Mais ou est-il allé chercher Bravardin „ pour le mettre à la teste des Thomistes? Et comment „ seroit-il, s'il estoit obligé de le prouver? Si non peut- „ estre qu'il voulut se servir de cette conjecture, qui „ paroit bien violente, pour persuader que Bravardin „ estoit Thomiste, c'est qu'estant fait Evesque en Avi- „ gnon, il voulut estre sacré dans l'Eglise des Cordeliers?

94 Quantum ad Dominicum Soto, levior est suspicio, ut ad certum judicium in re adeo gravi, & ad improperandam Thomistis cum Hæreticis consensionem, sufficiat. Unde enim Adversarius colligit Sotum indigitare juniores Thomistas, cum asserit se contra quosdam Catholicos reclamasse, quorum doctrinam a Tridentino proscriptam existimabat? Nihil enim eo loco Sotus refert quod oppositum non convincat. Tria his Auctoribus Sotus tribuit, quæ nullum unquam Thomistarum, aut ipsa, aut in specie docuisse, Adversarius reperiet. In primis ait loco ab Adversario citato, illos Catholicos docuisse, quod *Deus nos vi & necessitate quadam pertrahat.* Secundo, quod *in nostra conversione mere habeamus nos passive ac receptive.* Tertio, capite sequenti de iisdem Scholasticis loquens, dicit illos existimasse, *posito Dei concursu, non esse utrumque in potestate voluntatis agere & non agere, & propterea illum non numerari inter requisita ad agendum, sed actionem ipsam concomitari.* Quem vero ex Thomistis (nullum excipio) reperiet, qui his subscribat? Qui Deum nos vi & necessitate pertrahere existimet? Qui putet voluntatem in conversione, nullo conatu, nulla cooperatione adhibita, solum passive se habere, & qui sentiat demum non esse utrumque in potestate hominis, posito concursu, agere, & non agere? Quem Adversarius inveniet, (ut sua etiam ipsius verba iterum reponam, & sui parum meminisse ostendam) quem inquam inveniet, qui dicat voluntatem divina gratia prædeterminatam, carere proxima ad dissentiendum, seu non agendum potentia? Quem dabit qui doceat Dei concursum non esse prævium, sed tantum simultaneum, & actionem ipsam, prioritate saltem naturæ & caussalitatis non præcedere? Hæc equidem Adversarii conjectatio levis est, sed tamen gravissimam contradictionem ostendit.

At demum, si damnatam a Tridentino præmotionem 95
Sotus existimasset, non erat adeo hebes vir excellentis ingenii, & de quo aliquando dictum est, *Qui scit Sotum, scit totum*, ut proscriptam a Tridentino sententiam teneret cui intereret, nulli etiam in explicandis, defendendis, elucidandis Theologiæ difficultatibus secundus, qui ob insignem in propaganda fide, fugandisque Hæreticis ardorem, illustri meruit stemmate a Tridentinis Patribus donari: flammæ scilicet e duarum manuum conjunctione erumpentis, cum hac Epigraphe: FIDES QUÆ PER DILECTIONEM OPERATUR. Præmotionem vero tenuisse Sotum, ignorare minime Adversarius potest, cum eodem loco quem refert ex capite 16. libri de natura & gratia (quod opus in ipso Concilio Tridentino Sotus edidit, & a Legatis Concilii approbatum fuit) post ea verba quæ supra retulimus, statim subdat. *Etenim non est dubium quin concursus Dei, licet comitetur, ut ajunt, actionem, sit nihilominus cuique caussæ requisitus ad agendum*, IMMO VERO ET NATURA PRÆREQUISITUS, *quoniam non solum Deus est caussa effectus secunda caussa, verum ipse etiam* MOVET EAM AD AGENDUM. Et rursus, loquens de actibus nostris liberis, ait: *Non prius tempore a Deo, quam a nobis, sed simul a Deo & a nobis fiunt, ab eo tamen* PRIUS NATURA. Item c. 18. agens de concursu Dei ad actus malos & peccaminosos, hæc scribit. *Haud equidem diffitentur Theologi, entitatis (ita vocant) quæ est peccatum, Deum esse caussam, eo efficientia genere, quo cuncta animantia & inanimata*, AD SUAS NATURALES ACTIONES PERMOVET. Quæ verba non possunt intelligi nisi de præmotione physica; cum agentia naturalia & rationis expertia, motionis moralis capacia non sint.

Nec quemquam movere debet, quod idem Auctor ait 96
c. 15. nempe *e duobus quos Deus parativimus est aquo convertere, præsentissimaque misericordia aspirat, reddendam caussam proximam, cur hunc trahat, illum non trahat, quod alter præbeat assensum, & cooperetur, alter minime.* Consulto enim caussam proximam assignat hujus discriminis, non primam radicem; absit enim a D. Aug. & S. Thom. Discipulo, ut in voluntatem creatam referat id de quo Paulus quærit, *quis te discernit?* Addo quod, in fine Commentariorum super librum quartum sententiarum, id quod in lib. de natura & gratia dixerat, exponit de caussa solum materiali & dispositiva, & ait: *Quamvis caussa prior efficiens qua nos convertit, sit motio Dei prevenientis; tamen dispositio materialis, qua hoc modo dicitur caussa, est assensio nostra. Sicut caussa efficiens prevenien cur fenestra aperiatur, est aer intrans, & caussa materialis cur aer intrat, est quia fenestra aperitur.*

Plurimum P. Annato debeo, quod Bellarminum adje- 97
cerit: hoc enim sua objectione egit, ut eodem capite 12. libri primi de gratia quem citat, acrem ejus censuram repererim, cujus forte non meminissem, qua Molinæ sententiam excipiat. Audiat itaque quid suæ Societatis Bellarminus de opinione Molinæ sentiat. *Prima opinio est, qui gratiam efficacem constituunt in assensu & cooperatione humana; ita ut ab eventu dicatur gratia efficax, quia videlicet fortiter effectum, quia voluntas humana ei cooperatur. Hæc opinio aliena est a sententia Augustini, & etiam Scripturarum divinarum; evertit fundamentum prædestinationis divinæ, & abutitur voce gratia efficacis.* Quid Lessius Martinonus, aliique Molinæ defensores, huic Bellarmini censuræ opponent? Dicent haud dubie, in hoc Bellarminum excessisse.

Quidni ergo idem Thomistis respondere licebit quorum non magis quam Patrum Societatis interest, Bellarmini honori consulere) verbaque ista Magistri a Lorca, Cistercienfis, disp. 21. de gratia concl. 2. illi opponere: *Nimis excedunt illi, qui insuperabili contentione defendunt, physicam prædeterminationem quam docent Thomista, auferre libertatem, & sententiam quæ illam asserit*, NIHIL AUT PARUM A CALVINO DIFFERRE. *Cum enim evidens sit* ESSE S. THOMÆ DOCTRINAM, *& plurimum ex antiquis Scholasticis, nulla ratione timendum est, aliquid inesse periculi; sed potius credendum est, esse fidei Catholicæ consonam. Et his censuris uti*, NEC PIE NEC PRUDENTER FIT.

98 Verum existimare malim quod plures sentiunt, nusquam ea verba quibus gravius quam par esset, sententiam D. Thomæ & Thomistarum notasset, piissimum juxta & doctissimum Bellarminum scripsisse, sed a quibusdam Jesuitis Germanis, qui impressioni libri controversiarum ejus præerant, intrusa fuisse. Neque hujus fraudis & adulterationis evidens argumentum deest: triplex enim habeo. Primum est, quod Fuligatus, & Sylvester a Petra Sancta in vita Bellarmini, lib. 2. cap. 5. pag. 100. editionis Latinæ Antuerpiensis, narrat modestiam Eminentissimi hujus Cardinalis, maxime tunc apparuisse, quando (inquit) cum volumina controversiarum essent disposita, ut in lucem edi possent, non modo æquanimiter (sicut ipsemet deinde Benedicto Justiniano testatus est) sed cum hilaritate etiam passus est, a Patribus Societatis in Germania, quoad pauculas opiniones immutari, in spem fructus inter Hæreticos uberioris.

Secundum ejusdem fraudis argumentum est, quod in editione Lugdunensi apud Pilehotte anno 1593. quædam circa hanc materiam habeantur, quæ minime reperiantur in editione Parisiensi anni 1608. & e contra, ut videre poterit Lector, utriusque editionis collatione, ad finem capitis 14. libri 4. de gratia & libero arbitrio.

Sed demum quoad ea verba in libro controversiarum Bellarmini, a correctoribus Germanis, vel alis Jesuitis, intrusa fuerint, non levis conjectura, sed evidens argumentum ex eo sumitur, quod Bellarminus infra lib. 4. cap. 16. sententiam Thomistarum ut probabiliorem amplectatur, his verbis: *Altera ratio conciliandi libertatem humanam*, ET FORTE PROBABILIOR *est juxta sententiam Sancti Thomæ, qui docet cooperationem divinam ita concurrere cum caussis secundis etiam liberis, ut non solum eis tribuat, & conservet virtutes operativas, sed etiam* EAS MOVEAT ET APPLICET AD OPUS *ut cognosci potest ex 1. p. quæst. 105. art. 5. & lib. 1. contra Gentes cap. 70. & in quæstione 3. de potentia artic. 7. Quæ sententia videtur valde consentanea, tum Scripturæ, quæ dicit nos in Deo esse, vivere, & moveri, Actorum 17. tum etiam rationi & ordini quem habet prima caussa cum secundis.*

Addit tamen ibidem, motum seu applicationem qua voluntas efficaciter movetur & applicatur a Deo pendere a negativa quadam dispositione, qua homo Deo non resistit, sed sinit se ab illo moveri & applicari: & per hoc humanam libertatem cum divina motione conciliat. Ubi licet quod addit ad conciliandam libertatem, minus probasse sit, & a Thomistis, aliisque gratiæ per se efficacis defensoribus, rejiciatur communiter; eo quod D. Augustinus de prædestin. Sanctor. cap. 8. dixerit negationem resistentiæ esse effectum ipsius gratiæ efficacis, non vero dispositionem ad illam requisitam: *Hæc gratia* (inquit) *quæ occultæ humanis cordibus divina largitate tribuitur, a nullo duro corde respuitur, idcirco enim tribuitur, ut cordis duritia primitus auferatur.* Constat tamen Bellarminum, sententiam D. Thomæ probabiliorem existimasse. Neque Adversario similem Bellarminum putaverim, qui sibi contradicat, & eamdem sententiam probabiliorem inter Theologos, & ab errore Calvini minus remotam, dicat.

99 Ad id quod de Cardinali Perronio ex Gallia purpurato P. Annatus refert, in primis dico Auctorem hujus libri fuisse Jesuitam, & in favorem Jesuitarum aliqua in vitis Cardinalium Doffati ac Perronii scripsisse, a veritate penitus aliena: unde hæc narratio in eodem prædicamento reponenda videtur cum peregrinatione Pythagoræ ad montem Carmeli, ex quo Philosophiam deduxisse creditur, ut verbis & exemplo Adversarii utar: præsertim vero, cum Perronius nunquam in tot epistolis ad Henricum Magnum conscriptis, quibus eum de minimis etiam quæ in Congregatione de Auxiliis agebantur negotiis certiorem facit; de hoc tamen, quod potissimum erat, ne verbum quidem dixerit.

100 Deinde respondeo, quamvis hæc narratio vera esset, sententiam Clementis VIII. sapientissimi & eruditissimi Pontificis, ad partes Dominicanorum pro physica motione gratiæ propendentis, Cardinalis Perronii judicio antepondam esse, maxime cum ab ipso hæc de gratia & libero arbitrio controversia, ea ubertate doctrinæ, & vi argumentorum, qua ceteras explicat, non pertractetur, ut mirum aut incredibile non sit, ipsum latuisse discrimina inter Thomistas & Calvinistas a me demonstrata, præsertim veram & germanam sensus compositi & divisi intelligentiam? cum plures viri doctissimi, omnesque Societatis Theologi, qui de hoc scripserunt, nimirum Suarez, Lessius, Molina, Valsquez, Meratius, Coninchus, & alii, in hujus celebris distinctionis intelligentia, ex qua tota pendet hujus difficultatis resolutio, & libertatis cum efficacia gratiæ concordia, hallucinati fuerint, ut in Tractatu de prædestinatione fuse ostendemus.

Non est etiam, cur Campanellam nobis opponat Adver- 101
sarius: Sciunt enim quos veritatis & antiquitatis amor tenet, hunc Auctorem liberioris semper fuisse sententiæ, & scientiarum novandarum cupidissimum: nec mirum cuique esse debet, illum temere adeo scripsisse de nostris dogmatibus, cum non dubitaverit totam Aristotelis Philosophiam damnare, omnesque ejus positiones, *asinitates* appellare, & asserere Divum Thomam nunquam legisse Aristotelem, quod suarum esset constitutionum observantissimus, quibus cavetur, *ne fratres nostri libros Gentilium legant.* Utinam cum magnitudine ingenii, qua fere sui sæculi miraculum in Philosophicis videri poterat, parem habuisset erga antiquitatem & SS. Patres reverentiam.

De Gonzalez opinione breviter dico, eam nihil aut pa- 102
rum a communi aliorum Thomistarum sententia discrepare; ille enim negat dari in Deo scientiam mediam, admittit prædefinitiones absolutas, gratiam efficacem Augustinianam, & physicam prædeterminationem, quam non vult consistere in motione virtuosa, aut in qualitate fluente, & viali, sed in actibus indeliberatis, qualis est intentio finis, in quo ab Alvarez & aliis Thomistis dissidet. At hoc parum refert, nec minus disputari potest, salva caussa & doctrina communi inter Thomistas, quam a defensoribus scientiæ mediæ disputatur, in quo medio Deus futura contingentia cognoscat, circa quod inter se ita divisi sunt, ut in quinque vel sex diversas cogantur abire sententias, ut disp. 4. art. 2. ostensum est.

Demum Joannes Vincentius Asturiensis, quem ultimo 103
loco nobis objicit Adversarius, admittit omnino prædeterminationem physicam, respectu actuum bonorum, hoc uno differt, quod probabilius existimet, Deum non prædeterminare physice voluntatem creatam ad substantiam & entitatem actus peccati, ut refert Ledesma in Tractatu de auxiliis, pag. 191.

Sed æquum forsitan fuerit, ut Adversario mutuam vicem rependamus, & ut ipse duorum Cardinalium, & quorumdam Thomistarum testimonia nobis objicit; ita & nos totidem Cardinalium & Jesuitarum testimonia, illi pariter opponamus.

Primum itaque ex Sacro Purpuratorum Patrum senatu Baronium oppono, cujus pietas, & doctrina non minor, toti Ecclesiæ notissima est, & qui Molinæ doctrinam sua novitate periculosam, Augustino contrariam, & affinem erroribus Pelagianorum, aut Semipelagianorum esse declarat in Epistola missa Domino de Villars, Archiepiscopo Viennensi, quam hic integre & de verbo ad verbum transcribam.

ILLUSTRISSIME AC REVERENDISSIME DOMINE.

Ignoscat se tardius quam par est, ad litteras Dominationis vestræ rescribo, quas ut sanctas, puras, & orthodoxas in omnibus, exosculatus sum, a quibus abest ut vel in minimo apice vel puncto dissentiam. Tantummodo de libris Molinæ remanet controversia. Legi eos, sed non sine stomacho, cum in illis nihil potentius agere præferat, quam Sancto Augustino adversari (licet sanctum nunquam nominet) eumque excitantis redarguere, seque illo in disputationibus vigilantiorem acutioremque jactare. Quis posset cum talia loquentem absque nausea tolerare? licet ut anguis effugiat, & e manibus facile elabatur: ut si temeratum quis inveniat, haud facile posset hæresis convincere & fugillare. Non hujusmodi commentatoribus indiget Ecclesia Dei, qua purioste, candore, nitore delectari tantummodo consuevit ipsa non habens maculam neque rugam. Legi, inquam, eum, & ad quinquaginta & amplius notavi positiones, verba, phrases, quas vel saltem affines erroribus Pelagianorum, sive Semipelagianorum (licet ipse cautius intra Catholicæ fidei limites, vel protestando saltem se contineat) neque puto qui absque privato affectu illa perlegerit, negabit omnino. Quid Ecclesia Dei indiget hujus Molinæ libris, ut discat qua a zot SS. Patribus, Conciliis, atque decretis, jam ante tot sæcula didicit ac docuit? Quod ad ipsum D. N. Clementem Papam pertinet, hoc ipse in proposito est, hoc in voto, hoc denique in decreto, ut nec latum unguem a vestigiis prædecessorum recedat, sed iisdem insistat quam firmissime. Scit plane sanctos tot Pontifices Innocentium, Sixtum, Cælestinum, Hormisdam, ac denique Felicem (cujus sunt Canones Arausicani Concilii) hoc professos suis scriptis esse, atque testatos, Romanam Ecclesiam, in iis quæ spectant ad gratiam & liberum arbitrium, sequi semper consuvisse Sanctum Augustinum. Testatur equidem id tot verbis Hormisda suis litteris, adeo ut alio judicio opus non sit, cum

jam prajudicatum sit. Laborat tum in discutiendo Molinæ volumine, de quo, vel abjiciendo, vel purgando, vel retinendo, adhuc sub judice lis est. Mea quidem sententia, eo non indiget Ecclesia Catholica, in quo vel saltem quædam auditui horridula essent corrigenda. Monui RR. PP. meos Societatis JESU, ne æstimationem eorum in defensione librorum ejus periclitari sinant, & in discrimine adduci. Colo ipsos omnes, Deus scit, ut patres, ut de ipsis illud usurpem. Opprobria exprobrantium tibi ceciderunt super me. At nolo prolixior esse. Vale Pater amantissime atque doctissime, lucerna pedibus meis, cum per obscura contigerit ambulare. De Beatis viris in Sanctorum numerum collocandis, ad aliud tempus servavit hoc Deus. Romæ idibus Martii anno Domini 1603.

Vestræ Illustrissimæ ac Reverendissimæ Dominationis
Frater & Servus
CÆSAR CARD. BARONIUS.

Hujus Epistolæ mentionem facit Petrus Matthieu, Historiæ septem annorum pacis Tomo secundo, libro septimo, narratione quarta, quam dicit se vidisse, & refert fragmentum ejusdem, nempe hæc verba: *Monui RR. PP. meos Societatis JESU, &c.*

105 Proximum Baronio, & æqualis dignitas, & eadem sententia Cardinalem Contarenum facit, qui libro de prædestinatione pag. 610. quantum a Pelagianis Recentiores recedant, his verbis explicat: *Orti quidam sunt qui se Lutheranorum hostes atque Adversarios, Catholicæque veritatis patronos esse profitentur, qui statim, atque de naturæ humanæ imbecillitate, de arbitrii ægritudine, verba apud populum fieri audiunt, Lutheranorum doctrinam esse clamant, & cum pertinaciter arbitrii libertatem asserere volunt, hominem paullatim extollunt, divinam gratiam deprimunt, ipsi ex Catholicis Pelaginnos sese faciunt, & ne quod in Christiana Religione caput & radix est, propagetur, & latius diffundatur impediunt, &c.* Nos tantum verba referimus, non censuramus, & id nobis licere putamus, quod Adversarius sibi licere existimat.

106 Cardinalem Berullium, ceteris dignitate non inferiorem, parem etiam, aut forte superiorem fecit studium defendendæ gratiæ per se efficacis, ut refert Guillielmus Cibiusus, Congregationis Oratorii insignis Theologus, libro de libertate Dei & creaturæ, in Epistola dedicatoria ad Urbanum VIII. ubi ait, quod *hujus sententiæ adeo* (Cardinalis ille) *studiosus fuit, ut se a contraria alienissimum profiteretur, etsi enim cultores quidem ejus admodum probaret; quod tamen ea illos mente in hujusmodi sententiam descendisse animadverteret, ut rationi humanæ gratificarentur, & erga naturam liberaliores essent; nec originem illam, nec dogma inde derivatum, probare unquam potuit. Quin magno animi ardore (ita enim erga gratiam & veritatem affectus semper fuit) & repudiabat ipse, & alios quoscumque occasio tulerat, abducebat.*

107 Nec usque adeo Ludovici Molinæ opinio suis placuit, ut a veteri & communi Theologorum sententia abduci ea novitate sese omnes permiserint. Reclamarunt multi, inter quos primus ac præcipuus fuit Henriquez, cui honore Molinæ carior veritas fuit. Ille enim libro de ultimo fine hominis, cap. 4. expresse rejicit scientiam mediam, & docet scientiam futurorum conditionatorum in decreto conditionato fundari, & illud prius ratione in Deo præsupponere: *Necesse est*, inquit, *in signo rationis supponere liberam quamdam Dei conditionalem prædefinitionem, qua posita, novit quid esset facturus in tali rerum concursu & occasione.* Et iterum: *Recte concors Theologorum sententia docet, Deum habere prædeterminationem bonorum efficacem, ex providentia perfecta ab æterno, in qua & per quam, tamquam per rationem, certo omnia sciat.* Et ibidem §. 1. littera A, loquens de sententia asserentium propositiones de futuro contingenti in signo rationis, antequam concipiatur ulla divinæ voluntatis prædeterminatio, veras esse, & præsciri in seipsis, subdit: *Quasi rem novam se invenisse putant, nam in hac antiqua controversia non confugiunt universaliter Patres & veteres Theologi ad conditionatam præscientiam.* At mox §. 2. *Hæc sententia non esse necessaria pro asserenda hominis libertate, & in multis deficit.* Et in Commentario littera C: *Hæc disputatio de præscientia futurorum conditionatorum a nobis* (idest Jesuitis) *ante viginti annos excitata est, & contra votum nostrum suscepta est in Italia sententia, de qua in textu.*

108 Nec vero scientiam dumtaxat mediam rejicit, sed ita ex professo admittit prædeterminationem physicam, ut purissimum Thomistam putes; nam ibidem initio capitis sexti ait: *Non tam difficile est intelligere, ut quidam putant, quod salvo usu nostræ liberæ cooperationis, Deus temperans vim sui concursus efficaci auxilio moveat, tum physice ex parte potentiæ, tum moraliter ex parte objecti.* Et ibidem, ne quid addendum relinquat, solvit argumentum potissimum contrariæ sententiæ: *Objiciunt*, inquit, *si caussa efficax & suppositio ex qua infallibiliter sequitur effectus, est jam posita in actu, nec ea est aut unquam fuit in libertate mea: qui fieri potest ut effectus & actus sic a Deo prædefinitus antecedente voluntate, & mandandus executioni cum efficaci auxilio præveniente, maneat nunc in libertate nostræ voluntatis? Quibus respondeo primo, antecedens esse caussam rei, cum suo modo libero, atque ita infert effectum liberum: alioquin Deus non assequeretur modum quem sua providentia, & suavi motione intendit, nempe ut effectus in effectu in exercitio libere fiat per caussam proximam.*

Nec demum censuram omisit, qua Molinæ & Lessii sententiam, ut D. August. & S. Thomæ doctrinæ adversam notaret, subdit enim cap. 24. *In eum finem hæc disputant hi Auctores, ut pro libero usu nostræ voluntatis, quem aliter vix salvari putant circa impletionem præcepti, aut vitationem peccati, dimicare se putent contra impium Lutherum. Nesciunt aliter contra hæreticos salvare usum nostræ libertatis in exercitio, quam negando ullum auxilium esse aut dici præveniens, quod sit caussa proxima prædeterminans & efficax nostræ liberæ cooperationis & conversionis, sed esse tantum auxilium sufficiens, aut concomitans, quo homo potest uti & converti, si velit.* 109

Nuper etiam prodiit liber de ordine, deque priori & posteriori, a Claudio Typhanio Societatis JESU Theologo editus, in quo per multa capita scientiam mediam impugnat, & cap. 24. num. 4. dicit: *Nullum alium Theologorum ante Molinam, ne per somnium quidem de illa cogitasse; nec eam ullibi vel supposuisse, vel adhibuisse ad ullam sive Scripturæ Sacræ, sive Theologiæ Scholasticæ, difficultatem expediendam.* Et initio capitis sequentis profitetur, *Sententiam negantem scientiam mediam, & antiquitate, & defensorum numero ac auctoritate, longe esse meliorem.* Et c. 26. post relata verba Molinæ dicentis, *Triplicem scientiam in Deo esse distinguendam; nisi periculo in concilianda libertate arbitrii nostri, & contingentiæ rerum cum divina præscientia, hallucinari velimus, &c.* statim addit: *In qua Molinæ doctrina multa occurrunt improbanda: ac primum id periculi in concilianda sine ejus distinctione nostra libertate, cum præscientia divina, quo minus cautos, minusque intelligentes terrere se putat; non ego solus non video, sed neque ulli ante eum Doctores Scholastici, aut SS. Patres animadverterunt. Quasi vero Dei cum caussis sive liberis, sive necessariis, agendi modus ex nostra mente, nostrisque cogitandi, fingendi & distinguendi modis pendeat. Nam voluntas creata, in eo statu in quo scientia media videri dicitur, ideo est libera, quia in eo si vellet, reipsa posset facere oppositum ejus quod pro innata sua libertate factura dicitur; cum in eo etiam statu, in quo per scientiam visionis videtur, pro sua eadem libertate possit etiam, si velit, non facere quod facit, vel oppositum facere; quidni sint addita vel cogitata ulla scientia media, aut alia conditione posita, vere & perfecte fuerit libera?* Demum cap. 41. num. 4. ait: *Concordiam præscientiæ, providentiæ, & concursus divini, cum nostra libertate, ab antiquis & præstantissimis Theologis, longe melius, solidiusque declarari, quam ab ullis Recentioribus.* Unde Mariana lib. 4. de regimine Societatis, cap. 4. acriter Socios reprehendit, quod antiquam Divi Thomæ & Thomistarum sententiam deseruerint, ut novitiolas opiniones, ex unius privati hominis cerebro progenitas, amplectantur: *Ab hoc*, inquit, *præclaro fonte emanarunt illi turbines & procellæ, quibus nostra Societas tentavit exagitare Sapientissimos Dominicanæ familiæ Theologos, quos potius venerari debebat, ut purioris doctrinæ Antistites, quam sequi hesterna Ludovici Molinæ commenta, cujus viri libellus ab examine Theologorum Sacræ Inquisitionis delatus fuit Romam, ubi modo liberum arbitrium acerrime contra gratiam pro palma luctatur.* Et libro de morte & immortalitate cap. 6. & 8. ubi dixit sententiam D. Augustini videri nonnullis horridam, subdit: *Video quæ a Cassiano dicta sunt omnia de gratia & libero arbitrio, a viris eruditis nostra ætate defendi quasi pietati consona, neque deflexa a fidei regula sancta.* 110

Ex quibus facile (Amice Lector) intelliges non usque adeo securam esse, aut existimatam fuisse, etiam a suis, Molinæ sententiam, ut non aliquid metuendum sit, & nonnullam etiam inter ipsos Patres Societatis, hujus de qua disputamus, cum Hæreticis Pelagianis, aut Semipelagianis, concordiæ suspicionem esse. Nos verba referimus, non censuramus, & quod Adversario licet, nobis etiam licere putamus, *ac in vitium*, fit quod fit, *vitio coarctamur alieno*, ut ajebat Hilarius de Trinitatis arcano cum Arianis disputaturus. 111

ARTICULUS VII.

Altera accusatio Calvinismi, a Ipsa Sanctitate Dei, ex prædefinitione actus peccaminosi, & concursu ad illum breviter depellitur ac profligatur.

Duo sunt præcipua Calviniani erroris capita, unum circa liberum arbitrium quod destruit; alterum circa peccati malitiam, quam in Deum refundit, quo volente, quo jubente, quo instigante, peccata omnia perpetrari docet. Quæ circa primum caput objecit Adversarius, jam expedita sunt: hoc unum modo superest, ut quæ circa alterum opposuit, pariter refellamus.

Sic

112 Sic ergo discurrit §. 3. num. 121. *Restat aliud caput de Auctore peccati, de quo etiam petunt propugnatores scientiæ mediæ, quid minus ea de re Adversarii quam Calvinistæ dixerint. Atque hæc proprie est objectio illa quam stupidam vocat Joannes a S. Thoma. Ait autem Calvinum ex Belcario Episcopo Metensi censuisse, Deum necessitare miseros ad flagitia: Bezam autem dicere, omnia necessario evenire ex immutabili Dei decreto: Christum necessario proditum a Juda, damnatum a Pilato, &c. Sed hæc jam expedita sunt, dum ostendimus Calvinum, non aliam intelligere necessitatem, quam eam quam Adversarii non negant, nempe necessitatem consequentiæ.*

Addit autem Pater Lemos, errasse Calvinum quia dixit, Deum ita movere ad malum, sicut ad bonum, quod nesciret distinguere inter actionem & entitatem, ut est entitas, & actio, & inter peccatum: non erraturum, si diceret concurrere Deum ad entitatem, nullo autem modo movere ad peccatum. Postea quædam Calvini testimonia adducit, quibus docet Dei voluntatem nunquam tendere in actum malum, ut malus est, ita ut malitia possit ei attribui, quam vult, totam penes hominem residere, penes Deum non esse nisi legitimum illius usum: diversa omnino ratione Deum atque hominem circa eamdem actionem versari, quando illa mala est; & ita quidem ut Deus hominum perfidiam nolit, ut ei non placeant mali actus, quatenus mali sunt, ut in iis inculpata maneat Dei justitia; habere tantum idoneos fines, bonos, sanctos, Deo dignos, propter quos decernat actus qui mali sunt, atque ad eos efficaciter moveat. Quibus expeditis, tamdem quasi ovans ac triumphans exclamat: *Et post tam disertam actionis & malitiæ distinctionem apud Calvinum, P. Lemos in facie Solis hujus, dicere non est veritus, ideo illum errasse, quod nesciret distinguere inter actionem & entitatem, ut est entitas & actio, & interpretatio. Videat æquus Lector, & judicet, atque hoc etiam recolat, quod dicit P. Joannes a S. Thoma, audito P. Lemos, qui sic erat exorsus ad Cardinalem Perronium, Illustrissime Domine, ego dicam omnia quæ Calvinus dixit, in hac materia, tacuisse Perronium, & annuere visum.* His præmissis,

113 Sic ratiocinatur Adversarius num. 125. *Calvinus verbo negat, re autem ipsa fatetur, Deum esse Auctorem peccati; quod facere non potest, nisi concipiendo in Deo quemdam modum se habendi circa malas actiones, cui proprie conveniat hoc quod est esse auctorem peccati. Quærimus ergo quis sit ille modus, & quid superaddat ad eum etiam modum quem Adversarii maximam partem concipiunt? Dicunt enim illi Deum decernere antecedenter & absolute, atque efficaciter, ut homo faciat actionem quæ mala est; & ut necessario necessitate consequentiæ, orta ex tali decreto; illam faciat, & ut faciat cum cognitione prohibitionis, & malitiæ, ac proinde in omnibus circumstantiis a quibus est impossibile malitiam abesse, atque in eum finem imprimere homini motionem efficacem. Et licet homo nequiter sequatur illam motionem, Deum tamen juste id facere ac sancte, quod & idoneas habeat in aditis sapientiæ suæ ita faciendi rationes; idoneosque fines intendat, & modos etiam idoneos servet in hujus operis executione. Quærimus, inquam, quid ultra citrave Calvinus dicat, nam quod negat liberam esse hominis actionem hanc, constat non rejicere rem illam quæ apud Adversarios est libertas, quæ scilicet excludit tantum actionem, & ut ipsi putant, necessitatem consequentis, servatque indifferentiam judicii. Cetera vero utriusque sententiæ, inter se in quo discrepent, inquirimus.*

Nec quisquam dicat (subdit P. Annatus) *ut est varium, incertumque, ac versatile ingenium hæreticorum, Calvinum dicere contraria, & quæ astruit iis locis quæ a nobis allata sunt, aliis destruere. Proponenda enim essent testimonia illa priorum destructiva, quæ nunquam extant. Et cum nos contradictionis alteram partem aperte producamus, Adversarii nisi producant alteram, caussa nobis erit adjudicanda. Præsertim cum & Calvinistæ rigidi, qui contra molles Calvinistas inhæserunt, solvendæ hujus difficultatis rationem, quam illi exhibuerunt contra quos disputamus, ardenter amplectantur, ut videre est apud Amesium contra Bellarminum, & Molinæum in Anatome Arminianismi, quos diceres, dum quæstionem hanc tractant, audivisse in Schola Didaci Alvarez.*

114 Mirum est sane Adversarium, qui ex seria Calvini lectione, verum ejus sensum eruisse se putat, Calvini tamen modum non advertisse scribendi varia, opposita, & pugnantia; vel ut ratio diversa rerum ferebat, vel ut spiritu suo vertiginis agebatur. Et crevit admiratio, dum legi caput quartum libri secundi institutionum, ex quo P. Annatus desumpsit præcipua testimonia quæ nobis objicit: nam in eodem capite plura scribit Calvinus, ex quibus manifeste colligitur, ipsum totum quod in peccatis tam de materiali quam de formali reperitur, Deo ut auctori tribuere. Nam ibidem docet, Deum duobus modis excæcare mentes infidelium, & indurare corda peccatorum. Primo subtrahendo auxilium divinæ gratiæ illuminantis mentes hominum, & emollientis corda illorum: quem modum Catholici cum Augustino admittunt. Secundo, *quia ad exequenda sua judicia, per ministrum iræ suæ Sathanam, & consilia eorum destinat quo visum est, & voluntates ejus excitat, & conatus firmat. Sic ubi recitat Moyses, Sehon Regem transitum, non dedisse populo, quia induraverat Deus spiritum ejus, & cor obfirmaverat: finem consilii mox subjunxit, ut daret eum in manus nostras inquit. Ergo quod perditum Deus volebat, obstinatio cordis, divina fuit ad Deum præparatio.* Et numero sequenti explicans quomodo Deus induravit cor Pharaonis, subdit: *An induravit non emolliendo? Id quidem verum est, sed plus aliquid fecit, quod obstinatione pectus ejus obfirmandum* SATHANÆ MANDAVIT. Item num. 5. dicit, *Divinitus efficaciam erroris ac seductionis immitti, ut credant mendacio qui veritati non paruerunt.* Idem docet lib. 1. c. 18. ex quo etiam Adversarius sumpsit aliud testimonium quod primo loco nobis objicit: nam ibidem n. 2. ait: *Sathan excæcare mentes infidelium*, ac subdit: *Et unde hoc nisi quod* A DEO IPSO MANAT EFFICACIA ERRORIS, *ut mendaciis credant qui renuerunt parere veritati.* Et ibidem n. 3. loquens de peccato Chaldæorum qui spoliaverunt Job, & de inobedientia filiorum Hely, qui non obtemperaverunt patri suo, subdit: *Jam satis aperte ostendi, Deum vocari eorum Auctorem, quæ isti Censores* (sic Theologos appellat) *volunt* OTIOSO TANTUM EJUS PERMISSU *contingere.* Demum libro tertio earumdem institutionum cap. 23. §. 4. 7. 8. & 9. disertis ac multiplicatis verbis affirmat, Deum non solum permissione, sed & voluntate, ordinatione, ac prædestinatione, effecisse primum hominem cadere, omnesque ejus posteros ex Dei prædestinatione incidisse in peccandi necessitatem. Quod repetit & confirmat libro de æterna Dei prædestinatione pagina 905. 906. 916. 917. 944. 945. & apertius ac fusius in instructione contra libertinos cap. 14. Eique subscribit Zvinglius serm. de providentia cap. 5. & 6.

Ex his locis tria possunt argumenta desumi, quibus manifeste convincitur, Calvinum, non solum materiale, sed etiam formale peccati, Deo ut Auctori tribuere. Primum est: Seductio, error, mendacium, non solum materiale, sed etiam formale peccati significant: Sed Calvinus locis allegatis docet efficaciam erroris, seductionis, & mendacii, a Deo ut auctore promanare: Ergo non solum materiale, sed etiam formale peccati, in Deum ut Auctorem reducit. 115

Secundum: Calvinus asserit Deum esse eorum omnium Auctorem, quæ Theologi docent ipsum *otioso tantum permissu contingere*: At Theologi docent Deum solum circa formale peccati permissive se habere, non autem circa materiale, quod cum sit aliqua entitas creata, non potest subterfugere divinam caussalitatem, sed indiget positivo Dei influxu, ut in rerum natura existat: Ergo Calvinus apertissime docet, Deum esse Auctorem peccati, non solum quantum ad materiale, sed etiam quantum ad formale, & utrumque sua motione & caussalitate contingere; & P. Annatus qui id negat, se *peregrinum in Calvini doctrina* demonstrat. 116

Tertium: Qui alteri mandat ut malam actionem exequatur, censetur esse illius caussa, quantum ad totam malitiam & deformitatem quam continet, nam opus quodcumque, ex communi consensu omnium Gentium, magis pertinet ad imperantem, quam ad exequentem: Sed ex Calvino citato, Deus mandat & præcipit Sathanæ, ut homines tentet, & in errorem ac peccatum inducat: Ergo, juxta Calvinum, peccata hominum, quantum ad totam malitiam & deformitatem quam continent (quod horribile dictu est) magis pertinent ad Deum ut Auctorem, quam ad ipsum Sathanam suasorem. 117

Innumera alia extabant loca in Calvini institutionibus, quibus expresse, & in terminis dicebat, Deum esse Auctorem peccatorum, etiam quantum ad malitiam & deformitatem, quam de formali important; sed ea in posterioribus editionibus a Calvinistis erasa sunt, ut testatur Andreas Duvallius, Doctor Sorbonicus, Tom. 1. in secundam secundæ, pagina 53. ubi hæc habet: *His subjungam Calvini institutiones nunquam fuisse recusas, quin pleraque, & quidem maximi momenti, vel ab ipso cum viveret, vel a Ministris post ejus mortem, mutata sint, ut in articulo de caussa peccati: in prioribus quippe editionibus clare & distincte, Deum peccatorum non tantum secundum substantiam, sed etiam* SECUNDUM MALITIAM ET DEFORMITATEM *Auctorem statuit: in posterioribus vero, etsi rem ipsam retineat, mollioribus tamen verbis, & aliquo pacto ambiguis ad evadendum utitur.* Et post tam clara testimonia, & evidentia argumenta, P. Annatus *in facie solis hujus dicere non est veritus*, Calvinum distinguere inter materiale & formale peccati, seu inter ejus entitatem & malitiam; & primum tantum Deo ut Auctori tribuere, non vero secundum: illumque, *si usum vocum respiciamus, satis religiosum esse, ut caveat ne Deum Auctorem peccati esse dicat*, ut scribit num. 609. in fine. 118

Certe sinceriores & cautiores sunt hac in parte alii Theologi Societatis, qui ingenue profitentur, Calvinum utrumque Deo ut Auctori tribuere, nec illum sycophantam, a crimine illo absolvunt. Nam P. Martinonus in Anti-Jansenio 119

senio disp. 6. sect. 5. num. 16. hæc habet: *Non est dogma Pelagianum, sed Calvinisticum, abominabile apud omnes Catholicos, & vel ipsis Calvinistis pudendum, qui tam fœdum & execrandum Magistri sui erretem, quoquo modo possunt, dissimulare conantur, dicere Deum punire aliter peccata novis peccatis, quam permissive, subtrahendo gratiam suam, & specialem protectionem contra insultus diaboli, aliasque peccandi occasiones; sed vero positive per seipsum, vel per Satanam, & alios justitiæ suæ ministros, ad nova peccata inducere, inflectere, & cogere, seu necessitare; esseque Auctorem tyrannidis Achabi, incestus Absalonis, conviciorum Semei, & aliorum id genus peccatorum, quæ Doctores Catholici, Dei tantum permissu evenisse volunt; ipsumque Satanam excæcare infidelium mentes, id non esse aliunde, nisi quia a Deo ipso manat efficacia erroris, ut ait Calvinus lib. 1. Instit. cap. 18. & lib. 2. c. 4., & lib. 3. c. 23. & in cap. 1. Epist. ad Roman. versu 24. Qui blasphemus error damnatur a Trident. sess. 6. can. 6. anathematizante eum qui dixerit, Deum aliter quam permissive operari mala opera.*

120 Idem docet Valentia, aliis Societatis Theologis, in concertationibus adversus Lutheranos & Calvinistas exercitatior. Nam 1. part. q. 19. disp. 1. punct. 3. asserit. 4. ad hoc caput totam Catholicorum cum hæreticis controversiam revocat: *Utrum scilicet malum culpæ in divinam voluntatem cadere possit, sub aliqua ratione boni, quo continetur aliquo respectu peccati, ad quodpiam bonum; ita quidem ut sub tali ratione, vere & ex certa intentione, & recte atque juste, Deus velit ipsum peccatum in se tamquam objectum quoddam materiale, immediatum & per se sub voluntatis; & ad illud etiam interdum hominem invitet, atque stimulet?* Hocque sensu interpretatur antiquos & recentiores Hæreticos, Simonem Magum, Lutherum, Bucerum, Melanchthonem, a qua impietate, ait, respuisse, sed illi Calvinum & Bezam mordicus adhæsisse; illum quidem lib. 1. Instit. cap. 17. sect. 5. & 6. & cap. 18. sect. 1. illum vero in secunda parte responsionis suæ ad acta colloquii Mompelgartensis, pag. 117. & seqq. *Nam contendit ex loco Beza, Deum non modo permittere, sed etiam velle peccatum, tametsi non male, neque ut malum, sed bene; ut bonum quiddam, relatum quidem ad ipsum Deum, qui scilicet peccatum velit ob rationem aliquam boni, nempe ut per illud puniat alia peccata; vel ut ostendat in eo punienda justitiam suam, aut in eo remittendo misericordiam. Atque eatenus sentum Beza ibi & Calvinus lib. 1. cap. 4. sect. 2. negant Deum esse Auctorem peccati, quasi peccatum ut malum & malo Deus velit, aut ad illud ut malum moveat.*

121 Idem luculenter confirmat Becanus, qui plures etiam cum Lutheranis & Calvinistis in Germania concertationes habuit, tom. 1. Summæ Theologiæ cap. 16. testimonio Davidis Paræi, famosi Calvinistæ, immo & Calvinisticæ factionis in Germania Primipili. Verba ejus, quia lepidissima sunt, placuit hic transcribere: *Nosher*, inquit, *Serarius & ego eramus Autumno superiori apud acidulas Schualbacenses. Ibi commode incidimus in Davidem Paræum Calvinistam, Professorem Heidelbergensem: Salutavimus hominem perhumaniter, & ille vicissim nos. In progressu amice & modeste mihi objecit, quod in quadam disputatione, quæ typis edita est, scripsissem, Deum Calvinistarum esse Auctorem peccati. Respondi me solide id probasse ex verbis & sententiis Calvini. Tum ille, esto sane, inquit, sic ipse Calvini sententia, at non Calvinistarum. Hic subridens Serarius, ita subjecit: Domine Paræ, hæc lis facile inter vos, ut video, componetur. Sola partiecula* STARUM *expungatur, & res erit salva. Placuit hoc Parao, & colloquium solutum est. Vix Moguntiam reversi eramus, cum ecce Paræus ad me Epistolam dat, in qua inter alia monet nos nostri officii, hoc carmine:*

Vos quoque promissi memores delete litura
Ingenua, STARUM, *impegistis quod male nostris.*

Annon fatetur hoc carmine Deum, ex sententia Calvini, esse Auctorem peccati, tametsi Calvinum in hoc sequi ipse non velit? Hæc Becanus. Ubi ex ipsa Calvinistarum confessione convincit, Calvinum revera Deum fecisse Auctorem criminum, & in errore, quem vel ipsæ aures horrent, Calvinistarum plurimos a Calvino defecisse. Ut quid igitur P. Annatus absolvit ab eo crimine Calvinum, quem nec ipsi rigidiores Calvinistæ absolvunt? Certe & Calvino merito tandem gratulari possumus, quod aliquem ex Jesuitis sibi propitium habeat, ipsique Adversario Calvinum defendenti, hæc Augustini verba contra Julianum rursus objicere: *Monstrabo tibi quod tu ipse sic adjuvas Hæreticorum damnabilem & nefandæ impietatis errorem, ut nullum talem patronum nec in suis dilectoribus valeant invenire.*

122 Ex his facile intelligitur, Calvinum triplici titulo facere Deum Auctorem peccati. Primus ac præcipuus, & qui ceterorum radix, & fundamentum est, sumitur ex eo quod docuerit Deum movere voluntatem hominis ad actus malos, solum spontanee, & non libere, ut jam tis multis ostendimus supra, & ipsemet aperte profitetur lib. 2. Instit. cap. 3. §. 5. his verbis: *Voluntatem autem necessitate in malum trahi, vel duci, quamvis libertate abliciata, ostendit eos qui inter necessitatem & coactionem distinguere nesciunt, &c.* Supposito enim quod Deus voluntatem moveat ad actus malos & peccaminosos, ea motione quæ indifferentiam voluntatis auferat, & quæ voluntatem necessitet, evidenter sequitur, malitiam & deformitatem peccati, non posse in voluntatem creatam; sed solum in Dei motionem reduci; quia voluntas motu solum spontaneo mota & excitata, & carens indifferentia actuali, & potentia ad oppositum, non potest in suos actus influere malitiam moralem, quæ sine libertate indifferentiæ, & potentia ad oppositum, subsistere nequit; ut in motibus primo primis, & actibus indeliberatis constat. Unde si qua malitia moralis in ejus actibus reperiatur, debet in Deum ut in Auctorem necessario refundi. Si ergo Calvinus alicubi negat, Deum esse Auctorem peccati, hoc solum negat quoad verborum sonum, & reipsa rationem prædictæ caussæ ei tribuit, eo ipso quod docet voluntatem hominis ad actus malos spontanee solum moveri; aut sibi manifeste contradicit, cum hæc nulla ratione conciliari possint.

In eadem contradictione versatur Beza (qui Calvino 123
in hoc errore adhæsit, ut testatur Valentia supra citatus) dum in responsione ad Sebastianum Castellionem, de æterna Dei prædestinatione, in refutatione secundæ calumniæ, hæc scribit: *Quærendo est virii origo in instrumentorum* SPONTANEO MOTU, *quo fit ut Deus juste decreverit quod illi injuste fecerunt. At dices non potuerunt resistere Dei voluntati, id est decreto, fateor, sed sicut non potuerunt, ita noluerunt. Verum non poterant aliter velle: fateor quoad eventum runt. & energiam, sed voluntas tamen Adami* COACTA NON FUIT. Hæc enim duo sibi invicem opposita sunt, homini malitiam actionis imputari, & ab ea abstinere non posse, quia nemo peccat in eo quod vitare non potest.

Altera ratio est, quia non potest Calvinus non efficere 124
Deum Auctorem peccati, quod docuerit ipsum movere voluntatem hominis ad actus malos, motione morali, præcipiendo diabolo ut homines tentet & ad peccatum inducat; motio enim moralis, cum non sit præcisiva, sicut motio physica, non solum ad entitatem & substantiam actus, sed etiam ad ejus malitiam & deformitatem, secundario saltem & indirecte, se extendit, ut declaratur Tractatu præcedenti, disp. 8. ubi de modo, quo actus mali divinæ subjiciuntur providentiæ, fuse egimus.

Tertio Calvinus Deum fecit Auctorem peccati, eo quod 125
docuerit ipsum non solum permittere, sed etiam velle peccatum, non reduplicative ut malum est, sed quatenus induit quamdam rationem boni, seu ut est medium quoddam conducens ad manifestationem suæ justitiæ, vel misericordiæ, ut ex Valentia, his in rebus fide dignissimo, & in rimanda Hæreticorum mente versatissimo, supra declaravimus. Unde juxta Calvinum, Deus ad omne genus peccati, etiam cum deformitate sumpti, comparatur sicut ille qui eligit mendacium, alienjus commodi & utilitatis caussa honestatum; sic enim ille Hæreticus vult Deum velle non solum malum pœnæ, sed etiam culpæ, & ad istud etiam interdum hominem invitare atque stimulare quatenus ad bonum suæ justitiæ vel misericordiæ conducit; atque ex hoc perversissimo errore, non alio ordine reprobationem ad pœnam æternam, quam quo prædestinationem ad gloriam disponit; quia perinde censet ad reprobi pœnam Deum peccata ut media velle & eligere, uti opera bona ad gloriam conducentia.

Ex quibus facile intelliges, non minus vastum Chaos 126
inter nos & Calvinum jacere, quam quo Abraham epuloni inclamabat, illum a Lazaro distare & esse semotum: Thomistæ enim, nec docent Deum movere voluntatem ad actus malos, ea motione quæ solam spontaneitatem relinquat, adimatque indifferentiam, & potentiam ad oppositum, ut fatetur Adversarius, locis supra relatis: neque existimant Deum motione morali, id est præcepto, & suasione, ad actus malos inducere, aut ipsum velle peccatum, ut induit quamdam rationem boni, & ut est medium quoddam conducens ad manifestationem suæ justitiæ, vel misericordiæ. Nec denique eodem modo de reprobatione, quo de prædestinatione loquuntur: nam merita quidem voluit esse prædestinationis effectus, non tamen peccata reprobationis, sed dumtaxat ipsorum permissionis: de quo in Tractatu de prædestinatione: Unde quadruplex ad minus Thomistas inter & Calvinum versatur discrimen, quod tantum eos separat, quantum ab errore veritas distat: quare non immerito Joannes a S. Thoma Adversariorum argumentum *stupidum* appellat; illa enim Thomisticæ & Calvinianæ doctrinæ discrimina, adeo manifesta sunt, ut nemo, nisi omnino bardus, aut stolidus, non valeat ea perspicere.

Ex his etiam Adversarii objectiones nedum solvuntur, 127
sed etiam sponte liquescunt, & in fumum & auras resolvuntur. Patet enim discrimen quod ex Belcario Episcopo Metensi Joannes a S. Thoma refert, nempe Calvinum dixisse, *Deum necessitare miseros ad flagitia, &c.* nedum esse verum & legitimum, sed etiam radicem & fundamentum ceterorum: error enim quo Calvinus Deum facit Auctorem

rem peccati, ut rivulus a fonte promanat ex alio, quo asserit Deum movere voluntatem hominis ad actus sive bonos sive malos, solum spontanee & non libere, ut supra ostensum est. Unde Tridentinum, ut errorem illum penitus eliderat, & in suo fonte & principio præfocaret, sess. 6. can. 6. sic definit: *Si quis dixerit* NON ESSE IN POTESTATE *hominis, vias suas malas facere, sed mala opera ita ut bona Deum operari, non permissive solum, sed etiam proprie & per se; adeout sit proprium ejus opus non minus proditio Judæ, quam vocatio Pauli, anathema sit.* Quibus verbis, Calvinum idcirco in fide errasse ostendit, & Deum non minus malorum quam bonorum actuum Auctorem fecisse, quod docuerit esse in potestate hominis vias suas malas aut bonas facere: nimirum quia Deus ad actus sive bonos sive malos spontanee solum & non libere voluntatem hominis movet, nec potentiam ad oppositum relinquit. Unde loco supra adducto, inquit: *Voluntatem necessitate in malum trahi, quamvis libertate abdicata, ostendit eos qui inter necessitatem & coactionem distinguere nesciunt.* Et Beza, qui Calvino mordicus in hoc errore adhæsit, ait ubi supra: *Quærendam esse virii originem in instrumentorum spontaneo motu, &c.*

128 Constat etiam ex dictis, optimum esse discrimen a Patre Lemos adductum in Congregatione de auxiliis, dum asseruit: *Errasse Calvinum, quia dixit Deum movere ad malum, sicut ad bonum, quod nesciret distinguere inter actionem & entitatem, ut est entitas & actio, & inter peccatum: non erraturum, si diceret concurrere Deum ad entitatem, nullo autem modo movere ad peccatum.* His enim verbis, eximius ille Theologus, secundum & tertium discrimen supra adductum insinuavit: nimirum quod Calvinus erraverit, & Deum fecerit Auctorem peccati. Tum eo quod docuerit ipsum movere voluntatem hominis, motione morali, ad actus malos, sicut ad bonos, præcipiendo diabolo ut homines tentet, & ad peccatum inducat: Tum etiam, quia existimavit, Deum velle non solum malum pœnæ, sed etiam culpæ, quatenus aliquam rationem boni conducentis ad manifestationem divinæ justitiæ vel misericordiæ induit, subindeque inter entitatem & deformitatem peccati non distinxit, sed utramque in Deum ut Auctorem retulit.

129 Nec valent Calvini testimonia quæ Pater Annatus in contrarium objicit. Tum quia id quod his locis Calvinus astruit, in aliis supra a nobis adductis penitus destruit. Tum etiam, quia id non potest stare cum eo errore, quo asserit Deum ad actus sive bonos, sive malos, spontanee solum movere, ut supra ostensum est. Addo, hæc loca facile posse exponi, dicendo cum Valentia supra citato, quod quando Calvinus ait Dei voluntatem nunquam tendere in malum, nec velle hominum malitiam, solum intendit Deum eam non velle per se, & quatenus formaliter habet rationem mali; sed per accidens tantum, & in quantum induit rationem boni, seu medii ad manifestationem suæ justitiæ, vel misericordiæ conducentis. Et unirum est, quod Adversarius ad hoc non adverterit, & Calvinum ab eo errore absolvere, atque, ut ita dicam, Æthiopem illum lavare tentaverit, ut in Thomistas vehementius inveheret, eorumque doctrinam ut Calvinianam traduceret. Sed certe operam & lixivium perdidit: scriptum est enim Jeremiæ 13. *Numquid Æthiops potest mutare pellem, aut Pardus varietates suas?* Videat ergo æquus Lector, & judicet, annon verisimile sit quod refert Joannes a Sancto Thoma, Cardinalem Petronium, auditis his quæ Pater Lemos de doctrina Calvini exposuit, tacuisse, & annuere visum. Nihil enim verius, quam errasse Calvinum, quod non solum entitatem, sed etiam malitiam peccati in Deum ut Auctorem retuxerit.

130 Ex dictis etiam liquet, quam frivola sit Adversarii ratiocinatio, supra relata; facile enim respondetur, modum quo Calvinus docet, Deum concurrere ad malas actiones, tria superaddere ad eum quem Thomistæ admittunt, nimirum necessitatem absolutam, & excludentem indifferentiam actualem, seu potentiam ad oppositum, motionem moralem ad entitatem actus peccaminosi: voluntionem peccati, ut induit aliquam rationem boni, & habet rationem medii conducentis ad ostensionem divinæ justitiæ, aut misericordiæ, ut supra ostensum est.

Nec obstat quod Amesius & Molinæus sententiam Thomistarum amplectantur; illi enim, & multi alii ex Calvinistis, errorem Calvini, ut fœdum & execrandum, ejuraruint, ut supra ex Valentia & Becano visum est. Utinam in aliis etiam fidei controversiis a Calvini doctrina abhorrerent, & Scholæ Thomisticæ adhærerent, non longe esset a regno Dei. Utinam etiam Sociniani & Arminiani, in quæstionibus de gratia & libero arbitrio, in Schola Didaci Alvarez audiissent; in ea certe non didicissent Semipelagianismum, quem interpolarunt; nec semina fidei & gratiæ in nuda natura collocarent, neque gratiam naturæ pedissequam faccerent; aut eam, quantum ad efficaciam & usum, libero arbitrio subjicerent, ut supra ex Francisco a Sancto Augustino vidimus.

ARTICULUS VIII.

Depulsio Jansenismi.

Liberius interdum aliqui familiaribus, aut earumdem partium studio conjunctis insusurant, Thomistas in eodem cum Jansenio luto hærere; ac majori arte aut dolo alii, dum toto impetu, totisque viribus in Jansenium ferri simulant & videri volunt, oblique & per latus Thomistas petunt; & sibi viam parant, ut quod animo diu meditantur aliquando palam faciant, & fidem non ægre reperiat cujus toties periculum fecerint, aut gustum aliquem dederint; Thomistas a Jansenii sententia, nec quantum latus unguis est, in diversum abire. Sed dum eorum artes, quæ nos minime latent, ridemus, & fidei ac Scholæ nostræ doctrinæ securi, expectamus ut ab his latebris in apertum veniant; interim Catholicam de decretis & auxiliis per se efficacibus Thomistarum sententiam, a Jansenianæ doctrina discrepare plurimum, nihilque cum ea habere commercii, breviter demonstrandum suscipio.

In primis, Cum juxta Patrem Annatum, & alios So- 131
cietatis Theologos, qui contra Jansenium scripserunt, idem sit, in quæstione de gratia efficaci, Jansenii & Calvini error: omnia quæ hucusque adduximus ad probandum Thomistas differre a Calvino, pariter demonstrant eos discrepare a Jansenio; & Pater Annatus pugnantia scribit, dum eos Calvinistis implicat, & a Jansenianis sejungit.

Deinde, Idem Auctor locis supra adductis, varia Jan- 132
senium inter & Thomistas assignat discrimina: nam in libro de libertate incoacta contra Apologistam Jansenii c. 2. §. 4. hæc scribit: *Inde processit error Jansenii, quod putaverit se eodem modo philosophari posse quo Thomista, cum tamen diversissima sint eorum principia: nam Thomista cum victrice concupiscentia verbi gratia ponunt sufficientem gratiam ad resistendum, nec putant quidquam requiri in alterutro casu, quod habeat rationem principii & virtutis activæ, & ideo dicere possunt simultatem esse potentia ad utrumlibet oppositorum immediate ac proxime; neque unquam sensum compositum & divisum sic explicuerunt, ut dicerent voluntatem posse unum in sensu composito, & in sensu diviso, hoc est successive, atque ex hypothesi quod fiat mutatio in prærequisitis, posse alterum. Nunquam Thomista ita sensum illum compositum & divisum explicuerunt.*

Et contra Commentatorem cap. 2. §. 1. *Quem invenient Jansenistæ inter Thomistas, qui concedat ita necessarium esse quoad exercitium consensum quem voluntas præbet motioni gratiæ, quamdiu illa inhæret, quomodo necessarius est amor beatificus, quamdiu durat visio? Quem invenient qui dixerit voluntatem divina gratia predeterminatam, carere proxima ad dissentiendum potentia? Quem habuit qui distinctionem sensus compositi & divisi sic interpretetur, ut sensus sit, voluntatem a Deo motam posse dissentire, quamdiu illa motio aberit, & advenerit alia?* Quibus verbis tria inter Jansenium & Thomistas assignat discrimina, quæ ex supra dictis patent. Item in libro Gallico idiomate scripto, cui titulus est, *La conduite de l'Eglise*, parte secunda, decem & octo doctrinæ Thomisticæ a Jansenianæ differentias indicat, & eleganter ac erudite prosequitur. Qui plura cupit, legat librum a Patre Bernardo Gujart, Doctore Parisiensi editum, cui hunc titulum præfixit: *Discrimina Doctrinæ Thomisticæ a Jansenianæ.* Legat etiam librum Patris Baronii de libertate humana & gratia divina, disput. 1. §. 3. ubi conferendo doctrinæ Thomisticæ & Jansenianæ principia, validissime repellit fictitium illum cum Jansenio consensum, quem Theophilus Raynaudus in libro contra Ciriacos singulis Diatribis, ac pene paginis nobis objicit.

Tertio, Thomistarum doctrina de gratia per se ipsam 133
efficaci, nihil cum Janseniano dogmate habere commercii, ex eo patet, quod Innocentius X. post editam adversus quinque Jansenii propositiones Constitutionem, sæpius vivæ vocis oraculo declaravit, se non intendisse doctrinam de gratia per seipsam efficaci, directe, vel indirecte attingere, sed id dumtaxat definire, in quo Thomistæ & Jesuitæ conveniunt, ut ingenue fatetur Pater Annatus, in libro cui titulus est: *Cavilli Jansenianorum*, pag. vigesima nona, ubi hæc scribit: *Id in quo convenimus* (Thomistæ & Jesuitæ) *sancivit Pontifex; id in quo dissidemus, disputationi nostræ reliquit. Sed est, inquit, necessaria consequentia a positione illorum principiorum, ad negationem gratiæ predeterminantis? Respondeo hoc ipsum inter nos disputari, an scilicet necessaria sit illa consequentia, nobis videtur necessaria, illis non videtur. Uti melius sentiant, nondum definitum est. Vicerint illi qui suam sententiam melius probaverint, meliusque defenderint. Atque hoc est Pontificem attingere noluisse controversiam inter nos & Thomistas disputatam de gratia per seipsam efficaci.* Et revera ab hoc alienam penitus fuisse mentem Pontificis, non solum plura vivæ vocis oracula testantur, sed etiam decretum ab ipso editum in Congregatione generali S. Inquisitionis, habita die vigesimatertia Aprilis anni 1654. quo declaravit se celebrem illam

de gratia

de gratia per se efficaci controversiam, in eodem in quo erat in Congregatione de auxiliis statu relinquere, sanxitque in ea quæstione debere observari decreta Pauli V. & Urbani VIII. quæ strictissime prohibent, ne quis sententiæ affirmanti vel neganti gratiam per se efficacem, aliquam erroris notam inurat.

134 Sanctissimus etiam Pontifex Alexander VII. doctrinam de gratia per se efficaci, sanam & Catholicam esse declaravit Brevi dato Romæ die 29. Julii anni 1663. & ad Venerabiles Archiepiscopos & Episcopos Regni Galliæ directo. Cum enim quidam Articuli, doctrinam gratiæ per se efficacis, in eo sensu quo in Schola Thomistarum docetur, continentes, ab illustrissimo & eruditissimo viro, Domino Gilberto de Choiseul, Convenarum Episcopo, ad ipsum fuissent transmissi, gratulatus est Pontifex Prælatis Gallicanæ Ecclesiæ, quod eorum exemplo, consilio, & opera, plures ad saniorem doctrinam fuissent inducti. Verba Pontificis sunt:

Venerabiles Fratres, Salutem, & Apostolicam Benedictionem. Ut nulli vestrum incompertum est, quanta sollicitudine Innocentius X. felicis recordationis Prædecessor noster, Jansenianam hæresim radicitus evellere conatus fuerit; & quanta nos ipsi cura & instantia idem propositum indesinenter prosequi non destiterimus: ita nobis probe compertum est, atque perspectum, quam indefesso studio plerique vestrum Constitutiones Apostolicas in Jansenii caussa editas executioni mandari procuraverint. Illud autem non mediocri gaudio animum nostrum perfudit, quod litteris ex Gallia recens allatis, accepimus illorum in dies crescere numerum, qui recta sapiunt, præfatis Constitutionibus sese ultro subjicientes; illorum vero decrescere, qui a veritate auditum avertunt, & variis inanium interpretationum argumentis decepti, Decretis Apostolicis refragantur. Is fuit egregius sane laborum vestrorum fructus, majoris scilicet & potioris partis, ut multi, iique ceterorum nomine Primarii, exemplo vestro, consilio, & opera AD SANIOREM DOCTRINAM INDUCTI, *ea qua par est, ut credimus, animi demissione, sese paratissimos exhibuerint ad illa omnia præstanda, quæ ipsis a Sede Apostolica præscribentur.*

Articuli vero illustrissimo Convenarum Episcopo oblati, & per eumdem ad Summum Pontificem transmissi, isti sunt:

I.

„ Cum ex S. Augustini sententia, quam tota S. Thomæ Schola defendit, gratia efficax voluntatem indeclinabiliter & infallibiliter, citra tamen necessitatem, vi divinæ motionis flectens & determinans, ad singulos Christianæ pietatis actus necessaria sit, nunquam contingit, ut vel oremus, sicut oportet, nisi cum ea operatur ut oremus, nobisque interpellandi, & gemendi inspirat affectum; nec ut Dei mandata servemus, nisi cum illa faciat ut in ejus præceptis ambulemus; nec denique ut inimici tentationes superemus, nisi cum nobis victoriam largitur. Et tamen cum nonnunquam justi tentationibus succumbant, & in varia peccata prolabantur, etiam cum illa vitare imperfecte ac remisse volunt atque conantur, manifestum est justis in illo imperfectæ ac remissæ voluntatis statu, vitio licet suo mandatum violantibus, efficacem illam & victricem, qua præsente nunquam vincimur, gratiam non adesse.

„ De his ergo justis, quibus illa magna non adest gratia, licet parva & imperfecta non desit, vere utrumque dici potest, & potuisse illos Dei mandata servare, tentationique resistere, eosdemque alio sensu non potuisse. Potuerunt enim prorsus: quia non solum liberi arbitrii virtutem & gratiam habitualem habuerunt, sed etiam gratiam actualem, quæ sufficiens dici potest, Thomistarum sensu, qui gratiæ per se efficacis necessitatem supponit.

„ Atqui absente gratia efficaci, nunquam contingit ut voluntas sicut oportet tentationi resistat, constansque est apud Thomistas dogma, gratiam sufficientem ab efficaci separatam, non complecti omnia ad pie agendum necessaria: ideo usitatissima Scripturis, Patribusque locutione, & Thomistis omnibus probata, hoc sensu dici potest, justos illos ejusmodi sufficienti gratia instructos, tentationi cui succubuerunt resistere non potuisse: quia nimirum ejusmodi potestatem non habuerunt, quæ complecteretur omnia ad agendum necessaria; cum gratiam efficacem, ad agendum utique necessariam, non habuerint.

„ Quare cum dicimus nos sine gratia per se efficaci non posse agere, id hoc uno sensu intelligimus, eum cui deest gratia illa per se efficax, non habere omnia quæ requiruntur ad actu agendum.

II.

„ Gratia interior duplex est; alia efficax quæ semper producit illum effectum ad quem impellit voluntatem; alia inefficax, quæ voluntatem excitat ad effectum quem non producit.

„ Prior gratia ea est quam simpliciter, proprie, & absolute efficacem Thomistæ vocant; huic resisti quidem semper potest, ut ibidem docent; at nunquam ita resistitur, ut effectu illo privetur ad quem impellit voluntatem: quod aliis verbis sic exprimunt, ut resisti posse dicant in sensu diviso, non autem in sensu composito.

„ Secunda autem est quam tum excitantem, tum inefficacem, tum sufficientem, idem significantibus verbis, vocant; huic vero resistit ac renititur voluntas, eamque eo effectu privat ad quem excitat, & ad quem potestatem largitur, superius explicato Thomistarum sensu, sufficientem. Potest quidem illi voluntas consentire, nec tamen, si absit gratia efficax, unquam consentit; non defectu antecedentis potestatis, sed libera sui ipsius in oppositum determinatione.

„ Sed quamvis illa gratia per se spectata, effectu illo careat ad quem tendit, ad quem voluntatem excitat, & ad quem per antecedentem Dei voluntatem destinatur: adeoque falsum sit hoc sensu omnem Christi gratiam semper habere eum effectum quem Deus vult, si tamen spectetur ut cum absoluta Dei voluntate conjuncta, merito hoc sensu efficax dici potest, quia semper id in corde hominis operatur, quod Deus absoluta voluntate intendit. Certum est enim apud Thomistas, auxilium sufficiens respectu unius actus, semper esse efficax respectu alterius, ad quem efficiendum decreto absoluto divinæ voluntatis destinatur: adeoque apud illos omnis gratia est efficax alicujus effectus, ejus nimirum ad quem proxime ordinatur, & Deus absoluta voluntate intendit, juxta illud Isaiæ: *Verbum quod egreditur de ore meo, non revertetur ad me vacuum, sed faciet quæcumque volui.*

III.

„ Ad merendum & demerendum in statu naturæ lapsæ, non sufficit libertas a coactione, sed requiritur libertas a necessitate: quamvis enim gratia per se efficax infallibiliter & insuparabiliter voluntatem ad agendum determinet, atque ita nunquam voluntas illi actu dissentiat; non tamen inducit necessitatem, quia non tollit dissentiendi potestatem. Est ergo perpetuo in homine lapso illud quod Thomistæ statuunt activæ indifferentiæ genus, quam proximam dicere nihil vetat, dummodo ab hoc verbo semoveas illum sensum, ut voluntas per efficacem gratiam mota credatur nunc consentire, nunc dissentire, sive quod idem est, nunc actualem consensum, nunc vero actualem dissensum, cum ejuscemodi gratia componere.

IV.

„ Tantum abest ut Semipelagiani ideo hæretici fuerint, quia dicerent gratiæ nos consentire & dissentire posse, ut potius certum & minime dubium sit, cuicumque gratiæ, etiam efficaci, resisti posse: id est cum quacumque gratia simul remanere activam, atque, ut supra dictum est, proximam dissentiendi potestatem: licet actu, ut etiam supra dictum est, nunquam efficaci gratiæ dissentiatur.

V.

„ Gratuitæ prædestinationis doctrina maximam jure merito apud omnes Scholas Catholicas auctoritatem obtinet: hujus autem doctrinæ hæc summa est, ab omnibus ejus defensoribus recepta: solis electis, spectetur non antecedens, sed absoluta & efficax Dei voluntas, salutem æternam absoluto Dei decreto destinatam esse, cum ea gratiarum, ac beneficiorum serie, quibus certissime liberantur quicumque liberantur: quorum beneficiorum, utique præcipuum est perseverantiæ donum, quod nemo proprium esse prædestinatorum inficiatur: hinc sequitur Christum, cujus absoluta voluntas paterna semper conformis extitit: hoc decretum, nec precibus, nec morte sua simpliciter & absolute mutare voluisse: Itaque solis illis absolute & efficaciter promereri voluit salutem æternam, & perseverantiæ donum, quos sibi a Patre datos & de manu sua a nemine raptum iri in Evangelio dicit. De his capitibus apud omnes gratuitæ prædestinationis defensores convenit: quibus ea tantum Christi mortis omnibus impensæ generalitas excluditur, qua collatæ omnibus hominibus afferuntur gratiæ ita sufficientes, ut præterea efficacem ad volendum seu operandum non requirant.

„ Sed hac opinione dempta, nihil obstat, immo prorsus veritati consentaneum est, dicere, Christum pro omnibus omnino hominibus mortuum esse, ac sanguinem fudisse: tum quia antecedenti voluntate salutem omnium voluit: tum quia sufficiens pro omnibus pretium obtulit. Falsum autem est, & hæreticum, dicere Christum pro salute dumtaxat prædestinatorum mortuum esse, cum multis reprobis, omnibusque a Deo justificatis, gratias, tradita a Thomistis notione, sufficientes meruerit, quibus ad salutem pervenire possent: quamvis nemo iis bene utatur, & in accepta justitia perseveret, nisi uberioribus illis & efficacibus auxiliis adjuvetur.

ARTI-

ARTICULUS IX.

Ex Adversariorum Testimoniis ostenditur, doctrinam Thomistarum, nihil habere cum Janseniana commercii.

Cum teste Novatiano c. 18. de Trinit. *Firmum sit genus probationis quod ab Adversariis sumitur, ut veritas etiam ab ipsis inimicis veritatis probetur*; non potest melius aut manifestius ostendi, doctrinam Thomistarum de decretis & auxiliis per se efficacibus, nullum cum Janseniana habere commercium, quam recensendo plura Adversariorum testimonia, quibus id ita ingenue profitentur, ut eos conductos crederes in patrocinium & defensionem Thomistarum.

135 In primis enim P. Annatus, unus ex præcipuis ac illustrioribus Molinæ ac scientiæ mediæ defensoribus, librum Romæ edidit, cui hunc titulum præfixit: *Jansenius a Thomistis gratiæ per seipsam efficacis defensoribus condemnatus, circa quinque propositiones quæ Romæ examinantur*, ipsumque his verbis inchoavit: *Janseniani Theologi, seu ut errorem tegant, seu ut in eo periculo in quo versantur, Patres Dominicanos habeant propitios, adulatoria quadam simulatione fingunt pugnare se tantum pro gratia physice prædeterminante, quam vocant gratiam per seipsam efficacem: nec aliud spectare, quam ut sarta tecta sit illa doctrina, pro qua tanta contentione disputatum est, sub duobus Pontificibus, in Congregationibus de Auxiliis: & quia dicuntur id aliquibus persuasisse, interesse puto, tum communis boni veritatis, quam omnes quærimus: tum privatæ Thomistarum dignitatis auctoritatisque, quam non expedit in censura damnabilium sententiarum implicari, ut omnes intelligant, præcipuos defensores gratiæ physice prædeterminantis, & qui caussam illam ardentius egere circa tempora disputationum, contraria omnino posuisse principia, principiis Jansenianis, quod, ut spero, Lector adeo perspicue intelliget, ex oppositione doctrinæ illorum Thomistarum, ad quinque propositiones Jansenii, ut non dubitem, quin mecum dicturus sit, eos qui tam facile sibi patiuntur imponi a Jansenistis, alterutram necessario Theologiam nescire, nempe vel Thomisticam, vel Jansenianam.* Deinde toto illo opusculo varia Thomistarum profert testimonia, quibus evincit Thomisticam doctrinam a Janseniana discrepare plurimum, nihilque ad invicem habere commercii. Id ipsum diserte declarat in libro de libertate incoacta, in libro contra Bajanos, & in opusculo cui titulus est: *Informatio de quinque propositionibus ex Jansenii Theologia collectis*, ac demum in libro quem nuper edidit, & cui hunc titulum præfixit, *La conduite de l'Eglise*, in quo decem & octo Thomistas inter & Jansenianos insinuat discrimina. Unde plurimum illi debet Schola Thomistica, quod eam a Janseniana sejunxerit; sed plus deberet, si eadem sinceritate, & æquitate, illam nihil cum Calvinistis affinitatis & commercii habere fateretur: nec illum in hoc scholæ Thomisticæ, sed & sibi ipsi, ac veritati consuleret, cum (ut supra annotavimus) Thomistæ non possint a Jansenianis distrahi, nisi pariter a Calvinistis sejungantur.

136 Quantum etiam Thomistæ a Jansenio & Jansenianis distent, diserte declarat nuperrimus, ac celeberrimus Societatis scriptor, Pater Stephanus Dechamps, libro secundo, de hæresi Janseniana, disputatione sexta, cap. 9. his verbis: *Glorientur licet Janseniani, tot se nuperi dogmatis patronos habere, quot physicæ prædeterminationis defensores extiterant, vere tamen mihi videor esse dicturus, nullos huic doctrinæ infensiores reperiri quam qui post natam Calvini hæresim, ex S. Dominici Ordine, aliisque ejusdem sacramenti Theologis, majoris eruditionis & ingenii laude floruerunt.* Adducitque sigillatim eos, & eorum dicta. Et disputatione 3. capite 3. *Quam invidiose*, inquit, *novi dogmatis fautores queruntur, per Jansenii latus universam S. Dominici familiam peti! Quam importune jactant eamdem esse utriusque caussam, nec illum Tridentinæ Synodi fulminibus percuti posse, quem iisdem physicæ prædeterminationis assertores omnes amburantur? Hoc in circulis apud imperitos & mulierculas deblaterant; hoc in publicis Doctorum concertationibus urgent acerrime; hoc in libellis, quos tam frequentes emittunt in lucem, magno verborum apparatu ac pompa cum omnibus expostulant. At istud tamen falsitatem omnem superat, & ab iis cum stomacho ridetur, quibus utraque opinio nota est atque perspecta.*

137 Similia habet P. Martinonus in Anti-Jansenio pag. 708. ubi hæc scribit: *Hanc esse Thomistarum & Jesuitarum caussam qui dicunt, errant, vel ipsis Thomistis judicibus. Nulla est ex illis quinque propositionibus ad Summum Pontificem missis, ut eas speciali censura notare dignetur, quam duo illi Ordines non damnent, & Censura digna judicent: nulla, cujus oppositum sibi certum esse non profiteantur, nulla denique, quam utriusque familiæ Theologi quotquot de his rebus scripserunt, non graviter insectati sint.* Item pag. 131. profitetur gratiam efficacem, quam docent Thomistæ, non necessitare voluntatem, sicut eam quam admittit Jansenius: *Si falsum est*, inquit, *D. Augustinum docuisse gratiam necessitare voluntatem, & amissam esse libertatem indifferentiæ, consequens est, juxta confessionem Adversarii, sententiam de electione & reprobatione independenter a præscientia operum, esse alienam a mente D. Augustini. Atqui evidens est, ut alibi ostendimus, Augustinum non ita docuisse, ut neque ullum alium Doctorem Catholicorum ante Jansenium: ne ipsos quidem assertores physicæ prædeterminationis, qui nihilominus volunt gratiam non inferre necessitatem voluntati, sed salvam manere libertatem indifferentiæ, quæ non periit per peccatum originale, detestanturque doctrinam contrariam, ut errorem Lutheri in libro de servo arbitrio, & Calvini lib. 2. Instit. c. 2. & 3. damnatum a Tridentino sess. 6. c. 5. & can. 4. & 5.*

His adjungo Stubrochium in notis in primam Pauli Irenæi disquisitionem, ubi illi respondens, hæc habet: *Multa effundis, vel effutis absona & heterodoxa, v. g. Jansenium recte sensisse, ac unam dumtaxat gratiæ efficacis assertionem ab illo astrui: Thomistice, inquis, falleris ex ipsius Jansenii confessione. At (inquis) Innocentius & vivæ vocis oraculo, & scripto, declaravit, se quæstionem de auxiliis non attigisse. Sed quid hæc ad errores & hæreses Jansenii frustra enim Thomistas vestris partibus acceasetis, qui vos ut damnatos hæreticos rejiciunt.* Et infra: *Jesuitæ rem suo modo explicant, Thomistæ suo: utroque licito, & Catholico. Vos neutrum sequuti estis: non Jesuiticum quem horretis: non Thomisticum, quia Thomistæ constanter asserunt errare Jansenium, & ab ipsis non stare: Calvinianum igitur modum tenetis, ac proinde prorsus hæreticum.* 138

Non est etiam prætermittendus Martinex de Ripalda: 139 Ille enim Tomo adversus articulos Michaelis Baji, a Pio V. & Gregorio XIII. damnatos, pluribus in locis asserit, longe diversam esse Bajanorum & Thomistarum doctrinam, frustraque Bajanos, seu Jansenianos, in sui tutelam eos sibi patronos advocare. Nam lib. 2. disput. 14. sect. 5. sic ait: *Falluntur aperte, qui assertores physicæ prædeterminationis a Bajanis non dividunt, & fallunt Bajani volentes persuadere suam ab eorum sententiam non esse diversam. Quod manifestum erit productis in lucem discriminibus, quibus eorum sententia a Bajana discedit.* Et mox quatuor inter Bajanorum & Thomistarum doctrinam assignat discrimina, inter quæ secundum & præcipuum est, *quod Bajani ingenue admittunt per gratiam induci necessitatem antecedentem ad operandum, & eam non repugnare libertati, quia libertas soli repugnat coactioni, atque violentiæ. Prædeterminatores vero renuunt admittere induci per gratiam efficacem necessitatem antecedentem, sed solam consequentem, libertatique asserunt contrariam, non solum coactionem, sed etiam antecedentem necessitatem. Quippe potestas antecedens agendi bonum, a Bajanis solum asseritur constituta per gratiam intrinsece efficacem, & determinantem ad agendum inevitabili necessitate voluntatem. A Prædeterminatoribus vere asseritur constituta per gratiam sufficientem, & indifferentem ad non agendum seorsim a gratia intrinsece efficaci, quæ non pertinet ad posse agere, sed ad actualem actionem; quia ejus munus & effectus formalis non est reddere arbitrium potens, & sufficiens operari bonum, sed applicare & facere ut ejus potestas & sufficientia reducatur ad actum. At necessitate antecedenti ad consentiendum seclusa, rectius possunt Prædeterminatores tueri potestatem liberam dissentiendi gratiæ, quam Bajani, cum necessitas antecedens consentiendi potestatem dissentiendi removeat; necessitas enim consentiendi, dissuadet potestatem dissentiendi; ubi enim potestas dissentiendi est, non videtur esse consentiendi necessitas.* Item disput. 15. sect. 15. refert plurium Thomistarum testimonia, quibus indifferentiam ad libertatem necessariam esse asserunt, tandemque sic concludit: *Ex his constat Bajanos a Thomistarum sententia distare in tradenda definitione & conditione libertatis. Quippe Thomistæ constantissime tuentur, libertatem non posse cum necessitate antecedenti componi, & vendicare indifferentiam potestatis ad utrumque, demptaque potestate ad utrumque indifferenti, adimi libertatem, Bajani vero, libertatem cum necessitate antecedenti conjungunt, & indifferentiam potestatis ad utrumque, necessariam ad libertatem, instanter explodunt, & absque potestate ad utrumque indifferenti, voluntatem humanam mereri & demereri posse, tuentur; nec ad hanc libertatem aliam conditionem desiderant, quam voluntariam & spontaneam, qualis competit dilectioni necessariæ Dei. A quo Thomistæ procul recedunt. Unde frustra Bajani in sui tutelam eos sibi advocant Patronos.*

Denique ejusdem veritatis testem appello Illustrissimum Caramuelem, Satrianensium, & Campaniensium Episcopum: ille enim in Theologia fundamentali capite primo fundamento primo respondens ad primam objectionem, sic ait: *Ad primam respondeo, assignando disparitatem inter Thomistarum & Jansenistarum opinionem. Illa enim est probabilissima, & ut talis ab Ecclesia sæpissime probata: hæc autem a multis Pontificibus rejecta, & tandem ab Innocentio X. hæreseos condemnata; & hoc sufficit, ut altera defendatur, & altera non defendatur.* Et infra Thesi 3. notabili 2. *Janseniani*, inquit, *non debent accenseri Thomistis, isti enim (etiam quando loquuntur severissime) negant in sensu diviso necessitatem, quod probabiliter sufficit ut salvetur libertas. At Janseniani in omni sensu necessitatem protrudunt, & re sublata, retinent merum libertatis vocabulum.* Tantam ergo habentes impositam nubem testium, nemo prudens & sapiens potest Thomistis Jansenismum objicere, cujus præcipua in decursu

hujus

hujus operis fundamenta convellemus; & totam fere Jansenii doctrinam, Thomisticæ Scholæ principiis repugnare demonstrabimus. Interim placet hic brevem tabellam exponere, ex qua quinque propositiones ab Innocentio X. proscriptas, fuisse pariter a Divo Thoma tribus ante sæculis damnatas, manifestum erit.

ARTICULUS X.

Quinque propositiones a Summo Pontifice Innocentio X. damnatæ, juxta doctrinam D. Thomæ.

140 PRopositio I. *Aliqua Dei præcepta hominibus justis, volentibus, & conantibus, secundum præsentes quas habent vires, sunt impossibilia; deest quoque illis gratia, qua possibilia fiant.*

D. Thomas quæst. 24. de verit. art. 14. ad 1. *Illud quod præcipit Deus*, NON EST IMPOSSIBILE HOMINI AD SERVANDUM. Quodlibeto 2. artic. 6. *Nullus tenetur ad hoc quod est supra vires suas, nisi per modum quo* FIT SIBI POSSIBILE. In 2. distinct. 28. art. 3. in primo argumento sed contra, *Hieronymus ait: Qui Deum dicit* PRÆCIPERE IMPOSSIBILIA, *anathema sit.* Et in secundo argumento: *Deus non est magis crudelis quam homo: sed homini imputatur in crudelitatem, si obliges aliquem per præceptum*, AD ID QUOD IMPLERE NON POTEST: *Ergo hoc de Deo nullo modo est æstimandum.*

141 Propositio II. *Interiori gratia in statu naturæ lapsæ nunquam resistitur.*

D. Thomas primæ ad Thessalonicenses capite 5. lect. 2. *Aliquis dicitur extinguere spiritum in se, vel in alio, cum alius aliquid boni ex fervore Spiritus Sancti vult facere, vel etiam cum aliquis bonus motus in ipso surgit*, ET IPSE IMPEDIT: Actorum 7. *Vos semper Spiritui Sancto restitistis.* Quibus verbis aperte agnoscit S. Doctor, in statu naturæ lapsæ gratiam aliquam interiorem moventem, cui resistitur. Similiter aliis in locis admittit auxilium quo homo non utitur, & quod in vanum recipit: ait enim 2. ad Cor. cap. 6. lect. 1. *Quicumque* GRATIA RECEPTA NON UTITUR *ad vitandum peccata & consequendam vitam æternam, hic gratiam Dei in vanum recipit.* Et 1. 2. quæst. 106. art. 2. ad 2. *Si quis post acceptam gratiam novi Testamenti peccaverit, majori pœna est dignus, tamquam majoribus beneficiis ingratus*, & AUXILIO SIBI DATO NON UTENS.

Propositio III. *Ad merendum & demerendum in statu naturæ lapsæ, non requiritur in homine libertas a necessitate, sed sufficit libertas a coactione.* 142

D. Thomas quæst. 6. de malo, quæ est de electione humana: *Respondeo dicendum, quod quidam posuerunt, quod voluntas hominis ex necessitate movetur ad aliquid eligendum, nec tamen ponebant quod voluntas cogeretur; non enim omne necessarium est violentum, &c. Hec autem opinio* EST HÆRETICA, TOLLIT ENIM RATIONEM MERITI ET DEMERITI, *in humanis actibus; non enim videtur esse meritorium, vel demeritorium, quod aliquis sic ex necessitate agit, quod vitare non possit*, quo nihil clarius & expressius dici potest.

Propositio IV. *Semipelagiani admittebant prævenientis gratiæ necessitatem ad singulos actus, etiam ad initium fidei; & in hoc erant hæretici, quod vellent eam gratiam talem esse, cui posset humana voluntas resistere vel obtemperare.* 143

D. Thomas quodlibeto 1. art. 7. ad 2. *Deus movet omnia secundum modum eorum, ideo divina motio a quibusdam participatur cum necessitate, a natura rationali cum libertate, propter hoc quod virtus rationalis, se habet ad opposita; & ideo sic Deus movet mentem humanam ad bonum, quod* POTEST HUIC MOTIONI RESISTERE.

Propositio V. *Semipelagianum est dicere, Christum pro omnibus omnino hominibus mortuum esse, aut sanguinem fudisse.* 144

D. Thomas 1. ad Timoth. 2. lect. 1. *Christus Jesus est mediator Dei & hominum*, NON QUORUMDAM, *sed inter Deum* & OMNES HOMINES, *& hoc non esset, nisi vellet omnes salvare.* Nam voluntas Dei circa hominum salutem, & voluntas Christi mortem suam offerentis, & per eam media ad salutem sufficientia omnibus præparantis, sunt parallelæ, & sibi mutuo correspondent. Unde idem Sanctus Doctor super caput 1. ejusdem Epistolæ, lect. 1. ait, quod *per illam voluntatem Deus omnibus proposuit salutis præcepta, consilia, & remedia.* Et 1. dist. 46. quæst. 1. art. 1. *Hujus voluntatis effectus, est ipse ordo in finem salutis, & promoventia in finem, tam naturalia, quam gratuita.* Et super cap. 12. Epist. ad Hebræos lect. 3. *Deus vult omnes homines salvos fieri, & ideo gratiam nulli deest, sed omnibus, quantum in se est, se communicat.* Similiter 3. contra Gent. cap. 159. *Deus, quantum in se est, paratus est omnibus dare gratiam: vult enim omnes homines salvos fieri.*

Finis Tomi Primi Clypei Theologiæ Thomisticæ.